

За Україну, за її волю

Завершується найтяжчий рік у нашій новітній історії, який відкрив нашу державу світові і змінив нас самих
» стор. 3

«Іжаки в тумані»

Оточення президента — токсичний тягар для нової політичної історії України-2023
» стор. 4

Софія Єгорова:

Важливо саме зараз тримати музично-патріотичний фронт

» стор. 12

Україна молода

Середа, 28 грудня 2022 року

№41 (5912)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 38,843 грн

Копняка — під зад!

Росія де юре — фіктивний член Ради Безпеки ООН

» стор. 5

Москові та її неадекватному представнику Небензі пора готуватись на вихід з ООН.
Фото з сайту dw.com.

© Spencer Platt/Getty Images/AFP

Найближчим часом можна передплатити «Україну молоду», щоб отримувати газету з лютого 7 стор.

Юрій Бутусов
редактор видання
«Цензор. Нет»

«Між угрупованням Пригожина та Кадірова (власниками приватних армій) і угрупованням міністра оборони Шойгу та начальника генштабу Герасимова йде непримиренна боротьба. Пригожин і Кадіров хотіли б приборкати Шойгу та Герасимова, замінивши їх своїми ставлениками».

■ РОЗПЛАТА

Усе, що нажито «непасільним трудом»

Сенат США затвердив поправку до закону щодо конфіскації активів російських олігархів та передачу їх на користь України

Наталія НАПАДОВСЬКА

У своєму проєкті, що був внесений двопартійною групою сенаторів на чолі з демократом Майклом Беннетом та республіканцем Ліндсі Гремом іще на початку жовтня, сенатори пропонують наділити президента США надзвичайними повноваженнями та запровадити нові процедури, які дозволять конфіскувати активи російських олігархів, набуті злочинним шляхом, і спрямовувати їх на допомогу Україні, терміном на три роки, до 2025-го.

Ця поправка «буде справжньою знахідкою для багаторазрадного народу України і дозволить полегшити тягар американських платників податків», як прокоментував документ один з його авторів, сенатор від Республіканської партії Ліндсі Грем. Показово, що поправка міститься в законі про бюджетне фінансування на 2023 рік, який, у свою чергу, має пакет допомоги Україні та союзникам США в обсязі майже 45 мільярдів доларів.

Інтригує, що свіжої інформації щодо можливих обсягів конфіскації російських активів у США немає. Але ще в червні було відомо, що створена США міжнародна група з пошуку російських активів «Російські еліти, довірені особи та олігархи» (REPO) заморозила активи рф на суму понад \$30 млрд, повідомляло міністерство фінансів США.

Остання ініціатива американців, для яких приватна власність — то святе, передбачає судові гарантії, щоб уникнути звинувачень у свавіллі, зокрема можливість перегляду рішення в судовому порядку включно з апеляцією. Але по факту маємо зрушення в дуже непростому питанні. Адже, попри намагання партнерів України, які вважають, що росія повинна відповідати за наслідки своєї агресії, міжнародного компенсаційного механізму на користь України так і не розроблено.

Генеральна Асамблея ООН на екстреному засіданні 14 листопада ухвалила резолюцію, яка передбачає відповідальність росії за виплату репарацій Україні. «За» проголосували 94 держави, 14 країн висловилися проти, 73 утрималися. Резолюції Генасамблеї ООН мають рекомендаційний характер, це, швидше, політичний сигнал, але такі рішення дозволяють окремим країнам перейти від дискусій до дій. Отже, кожна країна пішла цим шляхом самостійно.

Нагадаємо, що на сьогодні лише Канада з-поміж союзників України ухвалила механізм конфіскації активів рф на користь України. У червні там було ухвалено зміни до закону «Про спеціальні економічні заходи», якими була створена можливість вилучення та використання російських активів для допомоги Україні. На початку російського повномасштабного вторгнення Канада скасувала спеціальний статус для російських та білоруських імпортерів товарів і почала оподатковувати їх за ставкою 35%. Суму цих податків Канада вирішила передавати Україні. Минулого тижня було оприлюднено цю суму — \$115 млн. Також Канада арештувала \$26 млн, що належать компанії російського олігарха Романа Абрамовича, який потрапив під санкції.

Змусити росію виплатити репарації, задіявши існуючі міжнародні механізми, дуже складно. З вересня росія вийшла зі складу Ради Європи і більше не підкоряється її рішенням, включно з Європейським судом із прав людини. Задіяти Міжнародний кримінальний суд у Гаазі теж проблематично, адже для нього необхідна резолюція Ради Безпеки ООН, а рф як постійний член Ради Безпеки ООН очікувано накладе вето на це рішення. Тож зараз обговорюється створення спеціального трибуналу.

На сьогодні ЄС заморозив російських активів на суму близько 68 млрд євро. З них 90% перебувають у Бельгії, Люксембурзі, Італії, Німеччині, Ірландії, Австрії та Франції. Здивувала Угорщина, яка наприкінці листопада повідомила, що заморозила російські активи на суму майже 870 мільйонів євро. Питання про репарації — це робота на майбутнє, адже війна ще не скінчилася. Тож очікуємо в наступному році «парад несподіванок» для кремлівських олігархів у вигляді конфіскації активів. І це робота уряду кожної окремої країни. Продаж конфіскованих яхт, будинків чи літаків російських багатіїв будемо вважати фінансовими дрібничками. ■

■ НА ФРОНТІ

Відкликані Богом у вирій

На кордоні з росією загинули четверо українських героїв-розвідників, які тривалий час влаштовували «бавовну» на військових об'єктах у Белгородській, Курській та Брянській областях

Лариса САЛІМОНОВИЧ

На початку тижня в російському ФСБ заявили про «ліквідацію української диверсійної групи» на кордоні між Україною та Брянською областю. Традиційно рашисти вигадали і навіть зняли відео про свою геніально сплановану та успішно проведenu спецоперацію.

Але, на жаль, цього разу їхня постановка виявилася не стовідсотковим фейком. «За Батьківщину в боротьбі зі споконвічним ворогом України життя віддали 34-річний Юрій Горовець («Святоша»), 32-річний Максим Михайлов («Непийпиво»), 38-річний Тарас Карпюк («Тарасій») і 19-річний Богдан Лягов («Аполлон»), — повідомив виданню «Патріоти України» військовослужбовець ЗСУ, лідер громадської організації С14 Євген Карась. — Вони здійснили безліч ризикованих бойових виходів у тил ворога, були причетні до «бавовни» на території держави-агресорки й усупереч «браваді» окупантів так і не далися ворогові живими».

За словами Євгена, четверо героїв не раз підривали військові об'єкти в Белгородській, Брянській та Курській областях і до останнього

подиху залишалися невлотимими для ворожих спецслужб. Судячи з оприлюднених фото, безстрашні розвідники загинули, натрапивши на мінне поле. «Все довкола вибухало. Але ворожа міна... буває..., — написав Євген. — Група героїв у повному складі відкликана Богом у вирій».

А тим часом уже вдруге за останній місяць злетів у повітря військовий аеродром в Енгельсі, звідки ворог відправляє бомбардувальники нищити наші мирні міста. За попередніми даними, українські безпілотники вивели з ладу кілька машин, а головне підірвали центр управління польотами. Рашистські ЗМІ повідомляють про смерть трьох військовослужбовців, які нібито загинули від уламків збитого дрону. Але наші експерти цю новину вже піддали сумніву, оскільки з ППО в рашистів наразі є непереборні проблеми. Причому артилеристи ЗСУ новим успішним прильотом привітали супротивників саме в день їхнього професійного свята. «Листівка» виявилася гарячою.

До речі, окупантам нині бракує не лише засобів ППО, а й простих снарядів разом із злагодженими діями вищого військового керівництва.

Днями найманці «Вагнера» записали відео, в якому скаржаться на брак боєприпасів у районі Бахмута. Їхній ватажок Євген Пригожин підтвердив факт арсенального голоду, звинувативши в цій оказії начальника генштабу Валерія Герасимова.

Але, як з'ясувалося, в тій публічній різни є й більш глибокий конфлікт, за яким криється гризня титулованих терористів за воєнний бюджет. «Між угрупованням Пригожина та Кадірова (власниками приватних армій) і угрупованням міністра оборони Шойгу та начальника генштабу Герасимова йде непримиренна боротьба, — прокоментував ситуацію редактор видання «Цензор. Нет» Юрій Бутусов. — Пригожин і Кадіров хотіли б приборкати Шойгу та Герасимова, замінивши їх своїми ставлениками. Цей конфлікт давній і непримиримий — фірми Пригожина неодноразово намагалися зайняти місце основного постачальника харчування для міноборони, але щоразу Шойгу відбивав ті спроби. І ось тепер від Бахмута залежить доля багаторічної інтриги».

Було б добре, якби в цій міжусобній війні вони якнайшвидше повбивали один одного. Уся б планета зітхнула з полегшенням. ■

Свєдкія ФЕЩЕНКО

Уперше в Києві, з нагоди 145-річчя від дня народження Миколи Леонтовича, презентували оригінал рукопису всевітньовідомої української пісні «Щедрик». Партитура була написана рукою композитора задовго до прем'єри пісні у Карнегі-холі 5 жовтня 1922-го. Тепер унікальний раритет, наданий на одноденне експонування Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В. В. Вернадського, уперше 21 грудня демонструвався публічно у день відкриття виставки «Я співаю, отже існую» у приміщенні музею Миколи Лисенка.

Окрім того, на заході вперше було представлено оригінал листа Симона Петлюри до Олександра Кошиця, написаний главою УНР за пів року до прем'єри «Щедрика» у Карнегі-холі. У ньому він закликав диригента промотувати за кордоном ідею незалежної України та збирати донати на українську армію. Документ так само наданий на одноденне експонування Центральним державним архівом вищих органів влади та управління України. До кінця січня демонструватимуть високоякісні копії цих раритетів.

На виставці експонується, вперше в Україні, й унікальна колекція європейських афіш хору Олександра Кошиця з фон-

■ ДО ДАТИ

Тріумф «Щедрика»

Власноруч написані головнокомандувачем Симоном Петлюрою і композитором Миколою Леонтовичем раритети представлено в Києві

дів Слов'янської бібліотеки Національної бібліотеки Чеської Республіки (копії). Вони повідомляли про прем'єру «Щедрика» у Відні, Парижі, Женеві та інших європейських містах, за кілька років до появи пісні у США.

Частина афіш оформлена в синьо-жовтих кольорах, оздоблена тризубом. Тому нікого нині не дивує, що росіяни замальовували їх лайкою.

У залах також представлено унікальні матеріали з американської біографії «Щедрика»: буклет прем'єрного концерту хору Олександра Кошиця у Карнегі-холі (1922), 100-річну платівку з нью-йоркським записом «Щедрика», світліни з американського турне українського хору, зразки звучання «Щедрика» на Бродвеї (1926) та в американській кінострічці Song of the Flame (1930), раритетна колекція різдвяно-новорічних листівок США із ластівками та дзвониками, платівки з найпершими грамофонними записами колядки Carol of the

Унікальні афіші європейського турне Капели УНР, яку очолював Олександр Кошиць. Фото авторки.

Bells та багато іншого.

Ці та інші матеріали надали на експонування Інститут Леонтовича та автор і куратор проєкту «Кам'янецькі ноти і крила Щедрика» Анатолій Паладійчук, а також Українська вільна академія наук у Нью-Йорку, Бібліотека імені Олега Ольжича, музей Олександра Кошиця спеціалізованої школи №296, приватні колекціонери Владислав Вігуржинський, Дмитро

Піркел та Олександр Сорочинський.

Організував подію Музей видатних діячів української культури спільно з Інститутом Леонтовича за підтримки Українського фудбрайтівського кола. Кураторка проєкту — Тіна Пересунько, наукова співробітниця Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, засновниця Інституту Леонтовича. ■

ДОПОМОГА

Обвести круг пальця москаля — то святе

Пентагон надав Україні імітатори, які ворожі літаки вважатимуть справжніми радарами

Тарас ЗДОРОВИЛО

Сучасні війни — це війни технологій. І протистояння України російській агресії не є винятком. Тож, аби виграти війну, мужності наших воїнів замало — потрібна сучасна зброя та новітні розробки у військовій царині.

Наші партнери на Заході це чудово розуміють і намагаються всіляко нам у цьому допомогти. Однією з таких військових «родзинок» від американців є «імітатори РЛС» (Threat Emitters/«випромінювачі загроз»), які Пентагон відправив в Україну. Це спецобладнання вводить в оману російську авіацію, про що повідомив начальник штабу ПС США генерал Чарльз Браун.

Threat Emitters мають вигляд спеціальних антен, які своїм випромінюванням симулюють роботу радіолокаційних засобів, зокрема РЛС зенітних ракетних комплексів. Таким чином

для ворожих літаків та засобів радіоелектронної розвідки вони виглядають, ніби справжній радар.

Ці імітатори є дешевим інноваційним способом ще більшого ускладнення повітряної картини для російської авіації у війні з Україною. Тож тепер під час моніторингу території України наземними засобами розвідки або авіацією росіянам буде важче визначити, де розташовуються справжні зенітні ракетні комплекси й оглядові РЛС, а де — імітатори.

Застосування Threat Emitters має зберегти потенціал української протиповітряної оборони та забезпечити її подальшу успішну роботу зі знищення російських авіаційних засобів нападу, включно з бойовими літаками та крилатими ракетами.

Свого часу недорогі випромінювачі були створені для підготовки пілотів на полігонах у США, але тепер пере-

бувають у руках українців. Імітатори РЛС у США використовують для підготовки пілотів бойової авіації, вони дозволяють під час навчань безпечно відпрацьовувати виявлення та ідентифікацію радарів і умовних ЗРК та націлювати алгоритми реагування на ці загрози у бойових ситуаціях.

У змодельованих сценаріях навчань пілоти дізнаються, як бортові системи літака сприймуть реальні загрози, і безпечно адаптуються до різноманітних засобів ППО, з якими вони можуть зіткнутися у реальних бойових умовах.

Генерал Браун порівняв передачу Threat Emitters з поставками високотехнологічних авіаційних протирадіолокаційних ракет AGM-88 HARM, про які Пентагон оголосив у серпні.

Зауважимо, що наші ППО також підсиляться зенітними установками Hawk та Aspide, які Іспанія вирішила додатково надати Україні. ■

ОСВІТА

Гугл вам на поміч

Черкаським учителям передали майже 1,5 тисячі ноутбуків

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині освітяни отримали для роботи 1 тис. 442 ноутбуки Chromebook.

Як повідомили «Україні молодій» у Черкаському обласному управлінні освіти і науки, таке технічне підсилення стало можливим завдяки продовженню ініціативи «Ноутбук кожному вчителю» і домовленостям Міністерства освіти і науки України з компанією Google та за підтримки Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури UNESCO.

Отож, наголошують в обласному управлінні осві-

ти Шевченкового краю, це комп'ютерне обладнання передається для потреб педагогічних працівників закладів загальної середньої та професійної освіти, зокрема і для внутрішньо переміщених осіб, чий заклад освіти було пошкоджено, зруйновано або пограбовано та які забезпечують освітній процес у дистанційному форматі.

«Отримані ноутбуки оснащені спеціалізованою операційною системою від Google — Chrome OS, яка відрізняється від звичних освітніх операційних систем. Тому партнерами розроблено чіткі інструкції для пед-

Нові ноутбуки для черкаських освітян. Фото надане управлінням освіти Черкаської ОВА.

працівників із підключення та налаштування ноутбуків», — розповідають у управлінні освіти Черкаської обласної військової адміністрації.

Педагоги, які отримають у користування ноутбуки, мають також пройти спеціальне безоплатне навчання, організоване МОН за підтримки Google-Україна з можливостей використання цифрових інструментів для організації дистанцій-

ного навчання й підвищення ефективності освітнього процесу в межах програми «Google Digital Tools for Education / Цифрові інструменти Google для освіти», яке здійснюється протягом 2022/2023 навчального року. Також пізніше користувачам пристроїв буде надано доступ до освітніх ліцензій Teaching & Learning Account для роботи в спільній екосистемі Google Workspace. ■

Юрко НИВА

У ніч із 14-го на 15 січня, о другій годині ночі за українським часом, у США, в Нью Орлеані штату Луїзіана, відбудеться фінал конкурсу «Міс Всесвіт»-2022, де Україну цього разу представлятиме Вікторія Апанасенко. За кілька днів до того, 11 січня, учасниці представлятимуть національні костюми. Вікторія дефілюватиме у вбранні з назвою «Воїн світла».

«У цей нелегкий для нашої Батьківщини час ми довго думали, яким має бути образ, що символізуватиме нашу країну? Який «меседж» він має нести усьому світу? Про що мають розповісти його деталі? Ми навіть провели голосування серед громадськості за те, якою вони хочуть метафорично бачити нашу країну: відтворити трагізм українського сьогодення чи показати Україну у світлому образі, який продемонструє український дух та силу нашого народу. Більшість проголосувала за другу версію. При створенні образу використовували власна ідея Вікторії та її особисте бачення», — говорить про костюм президентка конкурсу «Міс Україна Всесвіт» Анна Філімонова.

Костюм «Воїн світла» символізує боротьбу нашої нації з птьмою та оберегас, наче войовничий архангел Михаїл, котрий захищає Україну з мечем. У руках у Вікторії — зброя, її тіло — в обладунках, водночас вона несе світло через темряву, яку приніс на наші землі агресор.

В образі використано п'ять основних матеріалів та елементів. Монолітний комбінезон, що символізує броню та, наче друга шкіра, огортає Вікторію. Біла сукня, яка складається зі стилізації вишиванки з пишними рукавами, спідниці, на яку загалом пішло понад 10 метрів тканини, та створеної на сучасний лад крайки, тобто паска. Костюм прикрашає головний убір з традиційними для України колосками.

З ГОЛОЧКИ

Броня і крила

На конкурсі «Міс Всесвіт» українка Вікторія Апанасенко вийде у костюмі «Воїн світла»

Символічні крила, обпалені в битві, обрамлені у сінно-золоті обладунки в кольорах українського прапора, розкриті для вирішального бою та прикрашені різноманітними дзеркальними орнаментами.

Костюм створювався в Україні протягом чотирьох місяців в екстремальних умовах, під звуки сирен, без електроенергії та у світлі свічок. Розроблений та створений відомою українською дизайнеркою Лесею Патокою, яка раніше створювала образи для Опики, Джамали, «Бумбокс», «Ріпобой» та інших.

«Нам так важливо було створити образ не просто красивої, а й сильної духом дівчини, що уособлює всю Україну — незламну, сміливу, вільну. Попри всі складнощі та виклики, ми впоралися зі створенням образу вчасно, адже кожен з нас — воїн у своїй справі», — прокоментувала Леся Патока.

«Костюм «Воїн світла» — це уособлення внутрішньої сили українців, нашої сміливості, рішучості та любові до волі, що тече в нашій крові. У цей костюм я хотіла закласти ідею, що війна не спроможна зламати нашу міць та знебарвити наші серця. Украї-

«Воїн світла». Фото надане агенцією «Дель Арте».

на обов'язково відродиться, як фенікс, розквітне та засяє променями доброти та віри», — говорить Вікторія Апанасенко.

Автором вбрання для виходу у вечірніх сукнях став український дизайнер Іван Фролов (Frolov). До розробки образів Вікторії для конкурсу «Міс Всесвіт» долучилося багато відомих українських брендів та початківців, серед яких: Bevza, the COAT by Katya Silchenko, Alina Balykina, Yuliya Magdych, Foberini, J'amemme, O.TAJE, Olya Mak, Katerina Rutman, Marsago, Hey Sis!, Betta La Betta, L'Ange Blanc, Nadya Dzyak, Bagllet, Lovandbag, Cover, Mantica. І це можливість для кожного з дизайнерів долучитися до міжнародного промо своєї країни, яка воює та перемагає. ■

НЕПРОСТІ ПІДСУМКИ

За Україну, за її волю

Завершується найтяжчий рік в нашій новітній історії, який відкрив нашу державу світові і змінив нас самих

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Прийдешній новий рік багато українців зустрінуть не лише у чужій домівці, а й далеко від батьківщини. Втім, хоч куди б нас закинула війна, ми всі як один перший келих підніmemo за вистраждану і неймовірно жадану перемогу. Звісно, для давно очікуваного єднання хотілося б мати більш радісний привід, але кожен народ персональну історію свого самовизначення пише по-своєму. Нам випав, на жаль, один з найтяжчих жеребів, і ми гідно прийняли той виклик.

Російські пропагандисти багато років поспіль переконували нас і самих себе у тому, що Україна не може вижити без їхньої недоімперії в принципі. Але, як з'ясувалося, усе якраз навпаки. Це саме вони нездатні без нас створити бодай щось приємне, а головне — неспроможні бути просто людьми. До наших домівок увірвався не ворог, а (за словами Ліни Костенко) «звір огидної породи», що упивається кров'ю дітей. Йдеться про концентроване зло, яке вирвалося на білий світ з найнижчого рівня пекла і поки що не планує забиратися геть.

Напевно, наших воїнів попереду чекають найтяжчі бої, та й мирні міста ще не раз здригатимуться від ракетних «прильотів». Але вже сьогодні для більшості українців стало зрозуміло, що свобода насправді — найбільша цінність. Коли вона є, ми її фактично не помічаємо, а коли її забирають, втрачає сенс саме життя. Немає сумнівів, що альтернативою теперішнім жахіттям була б не тільки анексована територія, а й суцільні концентраційні табори, де б нас знищували як націю до останнього українця.

Наразі ми захищаємо своє право на власну державу і поступово стаємо взірцем для інших. Було б добре, якби світ також прокинувся остаточно і допоміг повернути тотальне зло туди, звідки воно вийшло. Тим більше, що саме наш героїчний спротив нагадав цивілізованому світу про цінності, які вони пропагують, але не завжди їм слідує самі.

Скажімо, впливовий англійський журнал The Economist, визнавши одностайно Україну країною року, повідомив, що за все першість віддає тим, хто зумів збільшити за 12 поточних місяців свої матеріальні статки. Втім експерти видання наразі впевнено зламали свої ж шаблони, передавши всі лаври державі, яка, навпаки, втратила третину своєї економіки. Удостойнився ми такої честі завдяки своїм чотирьом якостям — героїзму, винахідливості, стійкості і натхненню. Тобто завдяки нам прагматичний світ отримав шанс переосмислити шкалу своїх пріоритетів, віддавши першість речам, які насправді не мають ціни.

Змінилося ставлення до України й у нас самих. Тільки покинувши рідну домівку через війну, багато хто нарешті збагнув її переваги. Причому йдеться не лише про ностальгію за традиційно найсмачнішим хлібом, а й такі новітні блага, як діджиталізація, швидкість банківського та поштового сервісу, доступна медицина. Фактично нам лишилося підняти до їхніх стандартів лише рівень соціального захисту і зрештою побороти корупцію, що гальмує розвиток держави довгі три десятиліття. Це мало чи багато? До війни, напевно, процес очищення затягнувся б на роки, але тепер, коли за свою свободу ми платимо настільки високу ціну, зміни повинні статися швидше. Зрештою, все у наших руках. Наразі ми пишемо новітню історію, що буде гідна героїв, які віддали за наше майбутнє свої молоді життя.

Вічна їм слава! Слава Україні! ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

Рік, що минає, для України став надзвичайно складним, важким і найтрагічнішим з початку війни України за незалежність із путінською росією, з 2014 року. Водночас в історичному аспекті 2022 рік став справжнім кінцем Радянського Союзу. Уже фізично знищується пострадянський простір, радянська інфраструктура руками колишнього центру прийняття рішень для всіх і за всіх народів СРСР — росією. Нова реальність, що постала у ці страшні часи, є логічною, історично послідовною та символічною, бо саме сто років тому, 1922 року 30 грудня, було підписано договір про утворення СРСР. Після російсько-української війни говорити про пострадянський простір буде атавістично та недоречно. Нам же потрібно виграти ще й внутрішньополітичний бій, аби наша влада, нашпигована учнями й учнями москви, не перетворилась на пародію кремлівської.

Росія стрімко летить у безодню

Незважаючи на те, що ця історія, путін, готова воювати до останнього росіянина, ми віримо в нашу перемогу. І серйозні наслідки для росії та її відносин з Україною, Європою та Сполученими Штатами очевидні. Хоча війна стала трагедією для України та українців, вона також виявилася катастрофою для росії — військовою, економічною, геополітичною. Війна завдала серйозної шкоди російській армії та запламувала її репутацію, підірвала економіку та глибоко змінила геополітичну картину москви в Європі та Америці.

Із самого початку кремль вів війну на два фронти, з одного боку — борючись на полі бою проти України, з іншого — намагаючись підірвати фінансову та військову підтримку Києва Заходом. Наразі росіяни програють на обох фронтах. Російські військові втрачають позиції перед українською армією, однак проводять кампанію ракетних ударів по енерго-, тепло- та водопостачанню країни, що загрожують нам гуманітарною кризою. Звісно, багато залежатиме від того, наскільки холодно буде продовження зими. Однак українці вже продемонстрували надзвичайну стійкість у подоланні енергетичної кризи, і нові напади росії ще більше зміцнюють нашу рішучість. Більше того, жорстокість російської ракетної кампанії пришвидшила рішучість західних прихильників України до надання нам більш досконалих засобів протиповітряної оборони. Це відбувається не так швидко, як нам потрібно, однак приводить до реальної, а не вербальної можливості отримання від необхідного, проте чомусь скупуватого Заходу сучаснішої зброї, що відповідає останнім зразкам і потребам нинішньої війни.

Російські військові зазнали значних втрат в особовому складі та техніці. Економічні санкції, запроваджені ЄС, Сполученими Штатами, Сполученим Королівством Британії та іншими західними країнами, підштовхнули російську економіку до рецесії та загрожують довгостроковими наслідками, зокрема для критично важливого енергетичного сектору країни.

Змінюється конфігурація міжнародних взаємин України з іншими країнами і стрімко падає геополітичний вплив росії. На наших очах відбувається демімперіалізація рф, вона спалила увесь свій ключовий ресурс, що залишився їй у спадок. Як від радянської, так і дорадянської доби. Скажімо, свою гуманістичну культуру, що сягає своїм корінням ще до часів наполеонівських війн.

Російська дипломатія — небажаний гість у розвинених країнах, її представників подекуди висилають, а там, де вони залишилися, за ними прискіпливо спостерігають, тобто вони стають токсичними.

Нова сторінка політичної історії

Воєнна ситуація в Україні різко перегорнула історичну сторінку як нашої держави, так і світу.

Після війни взагалі мінятиметься архітектурне обличчя України, те, що зруйнували росіяни, буде відбудовано за новим виглядом і формою. Має змінитись і внутрішня наповненість відновленої України.

Зокрема, час вимагає нової політичної практики. Ми вже зараз спостерігаємо, як те, що має радянське й пострадянське коріння, вмирає. І тут головне — втримати курс, викоринивши рецидиви минулого.

До Нового 2023 року ми підійшли з нами ж створеним образом Перемоги й окреслили шлях до неї, а тепер потрібно створити міжнародний образ майбутньої російської поразки. І переконати світ у тому, що йому необхідна поразка росії. І вона коштуватиме менше, ніж якщо росія залишиться в підвищеному стані або (не дай Боже) переможе в цій війні. Росія — загроза для всіх демократій. Сподіваємось, світова спільнота це розуміє і не хоче поразки. Міжнародне співтовариство прораховувало це навіть на калькуляторі, щоправда, активізувались давні страхи до СРСР і додалися нові.

Тому саме перед Україною стоїть завдання синхронізувати ці два виміри: російсько-української війни і глобальний рі-

Ми зуміли відсунути чвари вбік і згуртуватися довкола головного: перемоги страшного агресора за нашу свободу.

вень протистоянь та, висловлюючись банально, «продати» світові поразку росії. Важливо також показати, довести, що це єдино можливий варіант, а інакше загроза для всього світу зростатиме.

Водночас наразі ми перебуваємо в зоні широкої турбулентності — у стані третьої світової війни, от тільки політологи ще не дійшли до спільної думки щодо її фази. Історичні паралелі також є: Перша світова почалась у 1914 році, а росія почала свій похід заради знищення України в 2014-му.

Викоринити з влади ймовірних гауляйтерів

У 2023 році почне відновлюватись внутрішньоукраїнське політичне протистояння. Досє для цього вже чимале. Скажімо, ті ж корупційні розслідування журналістів. Та й контекст зрадників постійно в інформаційному просторі висить знаком питання. І по цих двох темах до влади не зникають запитання, однак лише частина з них оприлюднюється зараз, а решта відсо-вувється до мирних часів.

Скажімо, «іжаком у тумані» залишається постать глави ОП

ПІСЛЯМОВА

«Іжаки в тумані»

Оточення президента — токсичний тягар для нової політичної історії України-2023

Після історичного візиту Зеленського до США в нас буде більше можливостей бити ворога.

Андрія Єрмака, котра здебільшого в медійному середовищі розглядається під гострим кутом запитань: ти за кого — за Україну чи за себе в Україні? Або: що ти, головний по кнопках канцелярії Зеленського, разом із Валерієм Залужним (головнокомандувач ЗСУ) та Олексієм Резніковим (міністр оборони) робив на попередніх перемовинах із високопосадовцями Вашингтона — Ллойдом Остіном (міністр оборони США), Марком Міллі (голова

поїздки в Бахмут і нагородження солдатів безпосередньо на лінії фронту, майже без відриву від бою одні сприйняли як правильний крок, мовляв, показує єдність влади із солдатами на фронті; інші — як піар і підготовку до наступних виборів.

У такій же різновекторній тональності оцінюють і поїздки Зеленського до США. Хоча це потрібний Україні крок. Адже нам пообіцяли сучаснішу потужну зброю для ППО з промовистою назвою Patriot. Однак за 10 місяців повномасштабної війни, на жаль, ми ще більше ствердились у живучості українського народного фольклору: пообіцяти не означає одружитись.

Проте 2022 рік став роком, коли Україна і Європа відкрили для себе одне одного. До нас здебільшого поставились як до своїх.

Водночас 2022 рік — це для нас ще й ніби ініціація. Розбивши рожеві окуляри, ми починаємо формувати власну призму сприйняття себе і світу.

Можливо, через десятиліття історики назвуть 2022-й роком повернення столиці України в Україну. Саме в останні місяці Київ явив себе світу й відбувся як уже ні від кого не залежна, без чужорідних нашарувань наша рідна столиця.

І саме тепер ми усвідомили, що Україна більше, ніж нам, не потрібна в цьому світі нікому. І захищати її більше, ніж ми, так само ніхто не буде.

Ні — владній мініатюрі кремля!

Усередині країни нам не просто ще й тому, що потрібно постійно тримати на контролі й викривати владних кабінетних спритників, любителів паралельних політичних ігор. Тих, кому не тисне прихований мундир недопатріотів чи латентних гауляйтерів.

І правильно сказав колишній генеральний прокурор України, політик, а нині солдат

війни Юрій Луценко: «Те, що ми маємо разом відстоювати свободу, — це очевидно, але те, що ми при цьому не маємо допустити перетворення української влади на хренову мініатюру кремля, — також факт. Та спочатку маємо вирішити першу задачу».

Водночас і не замовчуватимемо другу. Аби не допустити будівництва диктатури в Україні, що може призвести до розпаду всесвітньої демократичної коаліції на захист України.

Демократія продемонструвала, що вона життєздатніша і успішніша, ніж диктатура. А тим, що Україна вистояла, вона показала, що демократія здатна протистояти ворогу, значно більшому, ніж сама.

Також Україна демонструє цікавий приклад розподілу цивільного і воєнного керівництва, навіть у час війни. Принаймні так виглядає, що вся вертикаль влади — президент, прем'єр-міністр, міністр оборони, політичне, владне керівництво працюють як тиллові служби, котрі забезпечують армію і суспільство ресурсом, але не лізуть у воєнне керівництво, на відміну від правління жорсткої диктатури. А воєнне керівництво України займається обороною держави і наразі не втручається у внутрішньополітичну кухню.

Тобто цей рік освіжив дихання демократії як такої. Остання імперія гине. А Україна дала новий поштовх світові. І це гідний приклад, що зараз розглядають і вивчають інші демократії.

Внутрішня ситуація склалась так, що ми відкрили в собі новий запас стійкості. На відміну від давнини століть, ми зуміли відсунути чвари вбік і згуртуватися довкола головного: перемоги страшного агресора за нашу свободу. Українство морально й духовно значно виростало на подив собі. І це чудовий ресурс для початку нового, 2023-го, року! ■

ПИТАННЯ РУБА

Копняка — під зад!

Росія де юре — фіктивний член Ради Безпеки ООН

Тарас ПРОЦЕВ'ЯТ,
народний депутат України
2-го скликання, кандидат історичних наук

33-й президент США Гаррі Трумен, виступаючи перед делегатами на установчій конференції Організації в Сан-Франциско, наголошував, що постійні члени Ради Безпеки мають особливу місію: «Відповідальність великих держав полягає в тому, щоб служити народам світу, а не домінувати над ними». Агресія московщини проти України — це війна, щоб панувати, знищити, вигнати, витіснити та залякати українців, заселити наші етнічні території громадянами рф. Ця війна перевіряє на міцність фундаментальний принцип ООН: пряма агресія — недопустима та є міжнародним кримінальним злочином, як і геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини.

Реформувати ООН або творити нову організацію

«Реформувати ООН неможливо створити нову міжнародну організацію». Де поставити кому в цьому реченні, ми дізнаємося найближчими роками, а можливо, й місяцями. Слабкість та неефективність сучасної ООН не обговорює хіба що байдужий. Активізувала проблему ООН безпричинна агресія рф, нібито одного з п'яти постійних країн-членів Ради Безпеки ООН з правом «вето», в Україну. Уже через два дні після початку повномасштабного вторгнення рф заветувала проект резолюції щодо України, який закликав Москву негайно вивести свої війська.

Причини нинішнього краху міжнародної правової системи, вибудованої після Другої світової війни, в її несправедливості: адже за одним столом в Раді Безпеки ООН сидять з рівноправним правом «вето» прихильники свободи та ненавистники свободи. Другі — нищили та продовжують нищити мільйони людей та цілі народи, масово кидають незгодних в тюрми. Вони постійно використовують право «вето» проти міжнародного права і справедливості, зловживаючи цією опцією. З 2009 року США накладали вето всього чотири рази, а рф — 26. Більшість країн-членів ООН засуджують московщину, яка розв'язала найбільшу після Другої світової війни у світі. Але через присутність рф в Раді Безпеки зупинити нападника через інструменти ООН виявилось неможливим. Тому задля приборкання агресора виник феномен Рамштайну.

Саботаж Генсека ООН Гуттеріша

Чаша терпіння щодо бездіяльності Генерального секретаря та секретаріату ООН майже переповнена. Сполучені Штати звинуватили Генерального секретаря організації Антоніу Гуттеріша в тому, що він «очевидно піддав російським погрозам» і не надіслав офіційних осіб в Україну для остаточного визначення країни — виробника безпілотників, якими кремль атакує українські об'єкти критичної інфраструктури, житлові квартали, школи, лікарні, та які були поставлені в рф Іраном.

Московія в стилі «нас там нет» дурить увесь світ — її війська, мовляв, не використовують іранські безпілотники в Україні, та переко-

нує, що офіційні особи ООН не мають мандата на поїздку до Києва для розслідування походження безпілотників. Однак навіть Іран змушений був визнати, що поставив москві безпілотні ударні літальні апарати, але нібито до московського вторгнення в Україну. Лукавлять перські «державні мужі». ГРУ ЗСУ стверджує, що деталі збитих над українськими містами іранських дронів виготовлені після початку повномасштабного вторгнення.

Велика Британія, Франція, Німеччина, США стверджують: купуючи в Ірану «шахеда», кремль грубо порушив резолюцію Ради Безпеки від 2015 року, яка закріплює ядерну угоду з Іраном та забороняє поставки в Іран та купівлю в Ірану будь-якого озброєння. Вони вимагають, щоб Генсек ООН направив уповноважених представників секретаріату до Києва для розслідування.

У свою чергу міністр закордонних справ Дмитро Кулеба заявив, що 14 жовтня Україна офіційно звернулася до секретаріату ООН із проханням направлення відповідної місії для розслідування порушень Резолюції РБ ООН 2015-го щодо Ірану. Секретаріат ООН запропонував дві дати в листопаді, одну з яких погодили. Проте пізніше секретаріат ООН поінформував про неможливість відвідування України в ці терміни.

«Генеральний секретар і загалом ООН досі не зробили жодних кроків для направлення місії в Україну. А в цей час іранські дрони продовжують знищувати об'єкти критичної інфраструктури нашої держави, створюючи жахливі умови для життя цивільних посеред зими. Я розумію, що в Нью-Йорку не так холодно, але нагадаю: те, що робить секретаріат ООН зараз — це неприпустиме затягування і потурання безкарності Ірану та росії за їхні дії», — сказав міністр.

Кулеба також заявив: ООН має пояснити свою бездіяльність. Адже йдеться про загрозу для міжнародної безпеки.

У звіті РБ ООН на початку цього місяця Гуттеріш сказав, що офіційні особи ООН вивчають наявну інформацію, і про висновки буде повідомлено Раді в належний час. Цікаво, як Генсек ООН планує робити висновки без вивчення речових доказів фахівцями в

Московську імперію зла очікує безславний кінець.

Києві — сотень збитих іранських безпілотників, перефарбованих на «герань».

І це усе відбувається на тлі заяви керівника ізраїльської розвідки «Моссад» Давида Барнеа про те, що Іран має намір розширити поставки передової зброї до рф, активізувати проект зі збагачення урану та посилити атаки на дружні Ізраїлю мусульманські країни в регіоні. Він також додав, що Ізраїль ніколи не допустить того, щоб у розпорядженні іранського режиму з'явилася ядерна зброя. З досвіду ми знаємо, що «Моссад» рідко робить заяви, але слів на вітер не кидає.

У Раді Безпеки ООН хазяїнує агресивний самозванець

Через агресію рф Україна та деякі провідні країни піднімають на новий рівень проблему: в який такий спосіб рф опинилася в ООН та ще й після розпаду СРСР захопила крісло постійного члена Ради Безпеки з правом вето? Чи дійсно це рішення? Адаже, згідно з традиційною процедурою, членами організації можуть бути всі миролюбні держави, які беруть на себе зобов'язання дотримуватися статуту і, на думку ООН, можуть і прагнуть ці зобов'язання виконувати. Нових членів повинна приймати Генеральна Асамблея за рекомендацією РБ ООН.

СРСР, Українська РСР та Білоруська РСР стали членами-засновниками організації ще в далекому 1945-му. Однак рф ніколи не була членом ООН. Її підпису немає під статутом організації, що не зобов'язує москву його виконувати. Не існує рекомен-

дації Радбезу, рішення Генеральної Асамблеї про прийняття рф у повноправні члени ООН. Справедливо було б надати статус постійних членів Ради Безпеки хоча й формальним, але засновникам — Україні та Білорусі.

Державою-наступником СРСР постійні члени Радбезу визнали рф лише в питаннях ядерного потенціалу та зовнішнього боргу. А щодо статусу постійного члена Ради Безпеки ООН? У природі не існує жодного рішення Радбезу чи Генасамблеї з цього питання. Не член ООН рф нахабно всілася в крісло постійного члена Ради Безпеки з мовчазної згоди інших чотирьох постійних членів. Колективний Захід довірливо вважав, що кремль покінчив з тоталітаризмом, рф тепер перетвориться на нормальну демократичну країну. На жаль, намагаючись зберегти примарну стабільність на величезній території рф, України, Казахстану та Білорусі, нашпигованої ядерними балістичними ракетами та тактичними боеприпасами, вони не врахували імперське агресивне нутро та шовіністичну, імперсько-авторитарну ментальність москвитів.

За Радбез і Генасамблею ООН вирішила зустріч делегацій частини колишніх союзних республік 21 грудня 1991 року в Алма-Аті. В столиці Казахстану керівники рф, України, Білорусі, Азербайджану, Вірменії, Молдови, Казахстану, Киргизстану, Туркменістану, Узбекистану та Таджикистану підписали Декларацію про утворення «Союзу незалежних суверенних держав» (СНГ). На цій зустрічі вони

нібито погодили, що рф продовжить представляти СРСР у Раді Безпеки ООН. Про такий абсурдний прецедент нагадав нам міністр закордонних справ 2007-2009 рр. Володимир Огризко. На наше здивування, Рада Безпеки виконала рішення СНГ.

1992 року МЗС росії просто інформувало нотою диппредставництва у москві, що рф продовжує виконувати зобов'язання за договорами, укладеними СРСР. Президент рф Єльцин направив «цидулку» генсеку ООН про згоду держав СНГ на виконання рф у Раді Безпеки функцій СРСР. У такий спосіб провідні країни світу прийняли в Радбез самозванця, не відаючи, що створюють державу-монстра, агресора, терориста, який шантажує сьогодні весь світ ядерною війною.

Сила правових процедур

Порушення одного з ключових принципів демократії — дотримання правових процедур, неправове надання статусу постійного члена Радбезу змалілій модифікації московської імперії — рф, стимулювало її ущербну агресивність, прагнення домінувати над Європою та світом, втілюючи заповіт Чингісхана. Адже москва була і є спадкоємицею Золотої орди, а Чингісхан був першим завойовником в історії людства, який поставив завдання завойовувати весь світ. Поселення «москва» було засноване чингізидами в 1282 році.

Наростаюча агресія московської орди не лише призвела до глибокої кризи ООН, а й до розвалу всієї системи міжнародно-правових відносин, вибудованої після Другої світової. Тому й продовжилися терористичні напади на Ізраїль, воєнні дії в Лівані, Сирії, Лівії. За якісь тридцять із лишком років московщина здійснила інтервенції в Азербайджан, Молдову, Ічкерію, Грузію, погрожує окупацією країнам Європи та Центральної Азії. Апогеєм стала безпричинна інтервенція кремля в Україну, яка виллилася в найбільшу після 1945 року війну та постійні погрози застосування ядерної зброї.

Тому ООН у нинішньому стані виявилася ригідною і складною, нездатною зупинити чисельні безпричинні агресії з боку одного із нібито постійних членів Ради Безпеки. Флегматичне, еволюційне реформування організації лише посилюватиме агресивність не тільки рф, а й багатьох інших, як-то КНР щодо Тайваню, спокусу до панування над іншими. Не виключено, що «вето» на реформи з боку москви поховає ООН, як і колись Лігу націй. Тому неважливо, чи справедливий світопорядок відновлюватиме та формуватиме реформована ООН чи новостворена міжнародна організація. Але головна міжнародна організація повинна володіти інститутами та інструментарієм примусу до виконання приписів міжнародного права та своїх рішень. Агресор мусить бути покараний. Лише демілітаризація, в першу чергу, ядерних арсеналів, десталінізація, денацифікація московщини, поділ імперії на національні держави допоможе планеті уникнути хвилі збройного насилля та ядерного апокаліпсису. ■

Віталій МАСНЕНКО, завідувач кафедри історії України Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктор історичних наук, професор

■ БОЖЕ Ж МІЙ!

Колаборанти в рясах

Чи позбавиться Черкащина московської церкви?

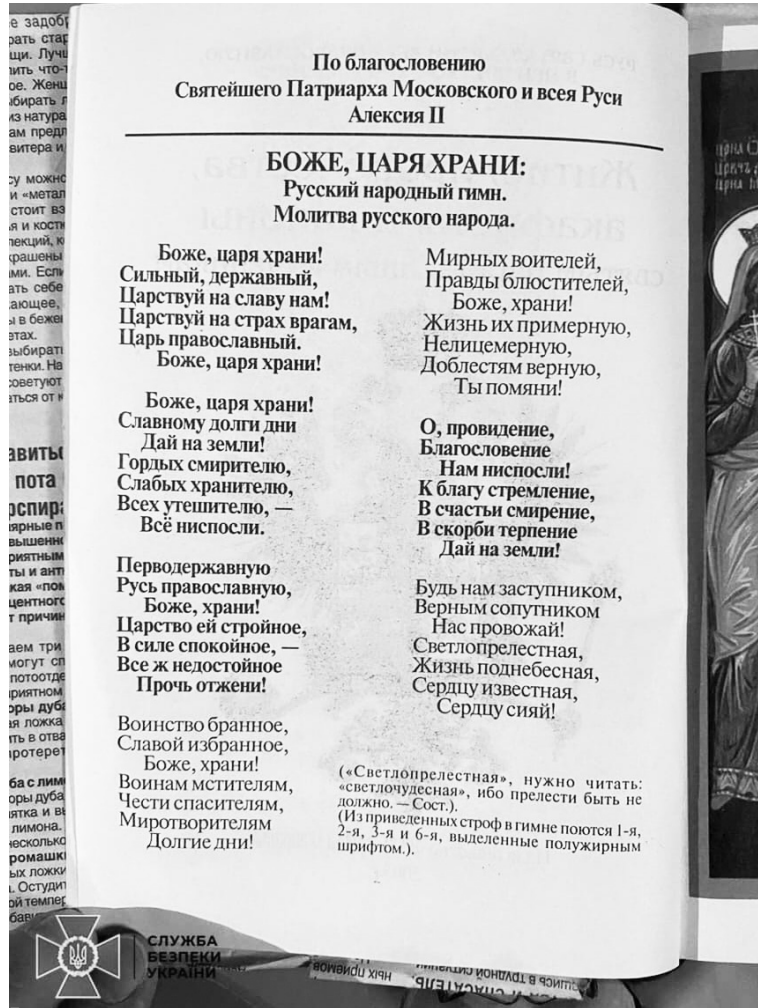
Починаючи від 15 грудня 2018 року, коли відбувся історичний Об'єднавчий собор, на якому утворено помісну Православну Церкву України, перед православними країнами, у тому числі й Черкащиною, з'явилася реальна можливість подолати розділення, яке десятиліттями було «живою ранною» на духовному тілі України.

На той час на Черкащині, у складі Черкаської й Уманської єпархій, було зареєстровано 461 громаду УПЦ московського патріархату. Почався процес їхнього переходу до ПЦУ, який помітно прискорився з отриманням Томосу про її автокефалію. На той час очільник Черкаської єпархії митрополит Софроній (Дмитрук), відомий храмовбудівничий, цьому особливо не протидівав. Принагідно варто згадати, що цей архієрей мав реноме представника «проукраїнського крила», оскільки досить тривалий час агітував за автокефалію. З початком російської агресії 2014 року він відмовився поминати московського патріарха кіріла. Софронія навіть називали серед імовірних учасників Об'єднавчого собору. Проте, очевидно, під тиском московських сил, на собор він не приїхав, пославшись на хворобу.

Однак на захист структур московського патріархату стали черкаські чиновники. Про це згадував митрополит ПЦУ Іоан (Яременко): «Справді, у Черкаській області має місце саботаж рішення про ререєстрацію релігійних громад з Української Православної Церкви московського патріархату в Православну Церкву України. Свідомо протидівав такому рішенню вже колишній голова Черкаської ОДА Ігор Шевченко. Зокрема, він скасував рішення про ререєстрацію Бужанської громади». Владика пов'язував це з виконанням чиновниками ОДА негласних вказівок колишнього першого заступника керівника офісу президента Сергія Трофімова.

Після смерті Софронія у червні 2020 року керуючим Черкаською єпархією став архієпископ Феодосій (Денис Снігирьов). З його призначенням одразу відбувся помітний розворот у бік Москви. Феодосій — досить помітна постать в УПЦ МП. За інформацією журналістки Соні Кошкіної, він — власник російського паспорта. Важливо згадати, що саме Феодосій зустрічав у лютому 2014 року в аеропорту Бориспіль делегацію з «Дарами волхвів», до якої входив терорист Ігор Гіркін-Стрелков і російський олігарх Костянтин Малофеев, якого об'рунтовано вважають одним зі спонсорів російської агресії на Донбасі. У лютому 2016 року в складі делегації УПЦ МП Феодосій брав участь в архієрейському соборі РПЦ у Москві.

Очолити Черкаську єпархію, новий архієрей відзначився численними виступами на проросійських медіаресурсах, у яких можна знайти ознаки розпалювання релігійної ворожнечі та ненависті, обра-

СБУ знайшла у московських попів на Черкащині листування з кремлівським патріархом кірілом, молитви за нього та відому російську молитву-гімн «Боже, царя храни».

зу почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями.

Промосковська позиція нового владика виявилася й у відновленні поминання патріарха кіріла. Також Феодосій швидко змінив усі антиміси, освячені попередником. Тут варто зауважити, що за Софронія у більшості антимісів було вказано його власне ім'я та ім'я митрополита Київського. Натомість у нових «снігирьовських» антимісах прописана наступна ієрархічна формула: «По благословению святейшаго патриарха Московского и всея Руси Кирилла, при митрополите Киевском и всея Украины Онуфрии...». Тобто благословення для парафій дає лише патріарх кіріл (Гундяєв), а митрополити Онуфрій і Феодосій виконують функції «споглядачів» волі його «святійшества».

Зазнав кардинальних змін і сайт Черкаської єпархії УПЦ МП. Зокрема, на ньому було розміщено пряме посилання на сайт московської патріархії (patriarchia.ru), а також змінено електронну пошту на домен російської IT-компанії Yandex. Варто зазначити, що сайт єпархії, як і всі сайти благочинь та монастирів, створено на базі єдиної в т. зв. УПЦ інтернет-платформи church.ua, яка своєю чергою, є частиною російського сервера «Приходру». Це означає, що у Москві не тільки створюють самі сайти, а й зберігають їхні резервні копії та облікові дані усіх зареєстрованих користувачів.

Фактично моспатріархія має можливість у реальному часі цілковито контролювати інтернет-ресурси своїх філій в Україні, у тому числі й на Черкащині.

З початком широкомасштабного вторгнення рф 24 лютого очільник Черкаської єпархії так і не спромігся на публічне засудження агресора. До того ж він іще й намагається різними способами зупинити бажання більшості черкащан бути в незалежній від Москви Церкві. Так, коли протоієрей Роман Личак — настоятель Свято-Михайлівської парафії села Деньги — 16 березня публічно засудив криваві злочини росіян в Україні, наказом митрополита Феодосія його було відлучено і заборонено у служінні. При цьому, зі слів отця Романа, в Черкаській єпархії УПЦ у нього поцікавилися: «А что вы будете делать, когда сюда придут русские военные?».

Досить показовою стала ситуація в Смілянському благочинні УПЦ МП, яке очолював протоієрей Петро Дмитрук, рідний брат покійного митрополита Софронія. Другого березня десять священників Смілі й Смілянщини на чолі з о. Петром Дмитруком написали відкрите звернення до митрополита Онуфрія та митрополита Черкаського і Канівського Феодосія про розірвання всіх відносин з РПЦ та відновлення церковного спілкування зі Вселенським Патріархом та іншими Помісними православними церквами. Для покарання цього священника Феодосій

вивів його за штат, тобто фактично усунув від керування Покровською парафією та всіма приходами Смілі.

Однак, незважаючи на тиск, перехід релігійних громад на Черкащині до ПЦУ продовжується і станом на початок грудня цього року їхня кількість сягнула 52.

Для того щоб заохотити священників не покидати УПЦ МП, Феодосій навіть запровадив спеціальну нагороду «За стійкість у вірі». Перше вручення цієї відзнаки відбулося 27 жовтня після вечірнього богослужіння в Михайлівському кафедральному соборі міста Черкаси. При цьому кліру і вірянам нав'язується міфологема про «мученицьку» Церкву, яка будімо зазнає гоніння від влади. А тих, хто відходить від московського патріархату, кваліфікують «зрадниками Святої Христової Церкви» та «розкольникими».

Черкаський владика Феодосій вже вкотре підтвердив власне підпорядкування Москві ще й тим, коли звершив чин освячення закладного каменя у фундамент нового храму при Черкаській православної гімназії у Думанцях. При цьому виявилось, що в благословенній заставній грамоті духовним опікуном цього навчального закладу зазначений патріарх кіріл.

Досить цікавою є особа, надбана до митрополита Феодосія, — єпископ Антоній (Дмитрій Пухкан). На нинішній час — єпископ Корсунь-Шевченківський, вікарій Черкаської єпархії. Вони знайомі прийшли з 1993 року. Пікантність ситуації полягає у тому, що рідний брат Дмитрія, нині покійний Олександр Пухкан, був штатним співробітником Головного розвідувального управління держави-агресора рф. Він командував диверсійно-підривними групами ГРУ в Сирії, Криму і на Донбасі.

Антиукраїнська діяльність московського патріархату не може не викликати громадської протидії. Свідченням цього стали рішення органів місцевого самоврядування — міських територіальних громад — про заборону діяльності Української Православної Церкви московського патріархату як такої, що несе загрозу національній безпеці України. Відповідні рішення у різних формуваннях прийняті Звенигородською, Смілянською, Чигиринською, Ватутинською, Городищенською, Шполянською, Уманською радами. Чер-

каська міська рада також неодноразово зверталася до цього питання. І першого грудня депутати Черкас прийняли рішення звернутися до Конституційного Суду України та Верховної Ради з проханням заборонити московський патріархат у країні. За це звернення проголосувало 34 депутатів.

Децю дивну позицію зайняла Черкаська обласна рада, яка досі так і не спромоглася визначитися зі ставленням до структур московського патріархату на території області. Так, на сесії 2 грудня голова обласної ради Анатолій Підгорний звернувся до депутатів: «Щоб у цей нелегкий час нам залишитись гуртом, у тому числі віряни різних віросповідань та конфесій, пропонує питання порядку денного №33 і 34 не включати до порядку денного сесії». Підтримали таке рішення 46 депутатів.

Як відомо, численні факти співпраці представників УПЦ МП з окупантами спонукали президента Володимира Зеленського вестися у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України щодо заборони діяльності в Україні афілійованих із центрами впливу в росії релігійних організацій. На виконання цього указу 7 грудня 2022 року на об'єктах УПЦ МП на Черкащині Служба безпеки України провела контрольно-наглядні заходи, під час яких було виявлено чимало свідчень прямої колаборації з агресором. Після обстеження 10 культових закладів, зокрема й Красногірського Свято-Покровського жіночого монастиря, було виявлено бібліотеки з прокремлівською літературою, символіку терористичного об'єднання «Новоросія», пропагандистські брошури та газети. Знайдено листування з московським патріархом кірілом, молитви за нього та молитву-гімн «Боже, царя храни», пропагандистську літературу, де заперечувалося існування Української Церкви та стверджувалося, що її створила «атеїстична влада та СБУ». З'ясувалося, що окремі церковнослужителі постійно підтримують зв'язок із громадянами країни-агресора рф.

У таких умовах позитивне вирішення питання юридичної заборони структур московського патріархату, в тому числі й на Черкащині, посприє перемозі над російським агресором. ■

■ МОРАЛЬ І ВЛАДА

«Не на часі?»

Чиновники та місцеві депутати досі закривають очі на підривну діяльність московських попів в Україні

Микола БАБАК, народний художник України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, голова благодійного фонду.

На сесії Черкаської обласної ради депутати Шевченкового краю так і не проголосували за заборону діяльності УПЦ московського патріархату. І це при тому, що вже два місяці, як мають зареєстроване звернення до Верховної Ради про ухвалення закону щодо заборони п'ятої колони Кремля — московської церкви.

За словами народної депутатки України Ірини Геращенко, яка родом із Черкас і яка була на тій сесії, «цінізм голосування в тому, що воно відбувалося в залі без світла, після масованої атаки ворога всієї території України».

«Мені прикро за Черкащину. Соромно за місцеву владу, якій це не на часі. Лише 11 депутатів облради підтримали розгляд заяви про заборону московської церкви. 22 утрималися, інші — «проти» або не голосували. «Слуги», ОПЗЖ, «Черкащани» — присутні заблокували заяву», — наголошує Ірина Геращенко.

Нагадаємо, що недавно СБУ провела обшуки в московських попіх на Черкащині й знайшла там заборонену літературу, прапори «лдр».

Тож пропонуємо увазі читачів кілька думок черкачана на цю ж тему.

Завжди був переконаний, що незалежність дісталася нам неждано-негадано і більшість громадян вже суверенної країни продовжувала жити з оглядкою на білокам'яну: дивитися сусідні телевізійні канали, слухати не свою музику, захоплюватися чужою культурою і толерувати неприховану зверхність зловорожих вождів. І мене завжди не полишала думка, що будемо цінити свою землю лише тоді, як заплатимо за неї дорожню ціну. Життя. Сотні, тисячі, десятки тисяч, мільйони життів вже принесено в жертву в горнилах революцій минулого й су-

часності, а нинішня війна повинна стати останнім аргументом і суддею для тих, хто жив з оглядкою, з комплексом меншовартості, з надією на отримання чималих матеріальних дивідендів за служіння східному варвару, який врешті-решт постав в усій своїй кривавій іпостасі.

Нині Україна переживає історичні часи. Світ захоплюється мужністю українців, незламним духом і залізною волею ЗСУ. Україна тримається. Тримається завдяки своїм захисникам і захисницям, завдяки волонтерам, завдяки бізнесу, який, попри все, тримає економіку і закриває збори на потреби армії. Україна тримається завдяки тому, що працює освіта, медицина, критична інфраструктура, культурні установи й усі інші галузі, які усвідомлюють: поки вони роблять свою роботу, фронт буде триматися, а значить, буде триматися й Україна.

Майже рік країна не зникає з порядку денного не лише через жахіття війни і свої переконливі перемоги на полі бою. У 2022 році Україна вже вкотре виграє європейський пісенний конкурс, уперше у своїй історії здобуває Нобелівську премію і стає країною року. Надзвичайну єдність відчуває зараз чи не кожен українець у будь-якій точці світу. Багато хто вже не полягає на своїй іншомовності, робить помилки, але говорить державною. І часто це викликано фізичною огидою до всього, що має відношення до країни-агресора. Люди не хочуть споживати нічого, що так чи інакше пов'язано з РФ, зокрема й ходити до чужої московської церкви. До церкви, яку нарешті після здобуття незалежності перестали відповідні правоохоронні органи і знаходити докази її служіння іншому богу. Богу лицемірства, войовничої імперськості й осанілого прагнення винищувати все українське.

Чому ж тоді чиновники, в руках яких перебуває доля цієї церкви, не

У Черкаській та Уманській єпархії спецпризначенці СБУ виявили бібліотеки з прокремлівською літературою.

приймають відповідних рішень, саботують цілком логічні ініціативи з її заборони? Як можна пояснити продовження функціонування в Україні московської «духовної установи» після 24 лютого 2022 року? Різниця між свободою віросповідання і прославленням злодіїв і вбивць, мародерів, гвалтівників наших дітей, дружин і матерів — цілком очевидна.

Чи лишатися Україні дволиким Янусом, суть якого — хаос, чи сміли-

во й упевнено зайняти своє місце серед прогресивних європейських країн, як наша армія сміливо й упевнено займає нові рубежі, звільняючи країну, — цей вибір багато в чому залежить від державних органів влади. Але вони, принаймні Черкаська обласна рада, й досі оперують зручним для них формулюванням «не на часі» й закликають вірян до єдності, що є чи не найганебнішою сторінкою в новітній історії Черкащини. ■

■ КОЛІЗІЇ

...А депутати вагаються

З початку війни 30 парафій на Черкащині перейшли до ПЦУ

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині тільки з початку повномасштабного російського вторгнення до Православної церкви України перейшли 30 парафій, які входили до УПЦ московського патріархату.

Про це «Україні молодій» повідомив митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан. Водночас, за його словами, Черкаська обласна рада досі так і не спромоглася проголосувати за те, аби заборонити на території області діяльність московської церкви.

«У грудні на сесії була не перша спроба обласної ради прийняти якісь рішення стосовно своєї позиції. І вкотре я побачив, як обласні депутати і голова Черкаської обласної ради Анатолій Підгорний зробили певні дії, щоб збити депутатів з цього шляху і переконати їх не торкатися цього питання», — говорить владика Іоан.

Він пригадує, що перша спроба і розмова про заборону московсь-

кої церкви велася на Черкащині ще з весни. Все літо депутати обласної ради були у відпустках і посилалися на те, що в них несесійний період. З початку осені поновилися такі розмови, активні депутати намагалися внести це питання в порядок денний, провівши перед цим приватне обговорення. І це в той час, коли практично всі обласні ради прийняли відповідні звернення про заборону московської церкви і заявляли про свою незгоду з її діяльністю. Чимало міських рад, і Черкаська та районні ради на Черкащині зокрема, прийняли такі звернення до Верховної Ради. Тим часом Черкаська обласна рада виявилася неспроможною відреагувати на діяльність в Україні п'ятої колони Кремля.

«Наша церква має чітку і тверду позицію ще з 90-х років минулого століття, позначаючи УПЦ МП як п'яту колону москви з повернення України в сферу впливу Росії», — підсумовує митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан.

■ ПЕРЕДПЛАТА-2023

Разом — до перемоги!

Найближчим часом можна передплатити «Україну молоді» на лютий

«Україну молоді» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Оскільки цього року з огляду на військові дії та економічну ситуацію в країні ми тільки наприкінці грудня оголосили про передплату-2023, очевидно, багато читачів не встигли одержати передплату з січня. Передплатити «Україну молоді» на 2023 рік можна найближчим часом — до 18 січня, і ви отримуватимете газету з лютого. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплатуєте «Україну молоді» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2023 рік:

на місяць — 52 грн. 86 коп.,
на два місяці — 105 грн. 72 коп.,
до кінця півріччя — 264 грн. 30 коп.,
до кінця року — 581 грн. 46 коп.
Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 67 грн. 86 коп.,
на два місяці — 135 грн. 72 коп.,
до кінця півріччя — 339 грн. 30 коп.,
до кінця року — 746 грн. 46 коп.

Передплатний індекс — 01555

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 5 грн., на три місяці — 10 грн., на шість місяців — 14 грн., на дванадцять місяців — 22 грн.

Олег ГАНСЬКИЙ

За прогнозами аналітиків, які вони озвучували за новорічним святковим столом минулого року, вітчизняна економіка мала подолати чергові негаразди, в тому числі пов'язані з пандемією «Ковід-19», і прискорити темпи власного розвитку. ВВП мало зростати, інфляція — падати, а рівень життя українців — підвищуватися. Зрештою, у 2022 рік українська економіка ввійшла зі зростанням у 3,2%, що виглядало доволі непогано після падіння на 4% у «ковідному» 2020-му.

Але всі прогнози і всю логіку процесу порушив збройний напад на нас російської федерації, і після 24 лютого 2022 року замість звичних факторів, які впливають на розвиток економіки держави, у хід пішли зовсім інші аргументи — танки, гармати і балістичні ракети, націлені, в тому числі, у промислові підприємства.

Ситуація не за планом

Сьогодні, будуючи прогноз на наступний, 2023-й, рік, ми відштовхуємося від зовсім інших реалій. Як вважають у Міжнародному валютному фонді, у 2023 році економіка України може зрости приблизно на 1%, інфляція та дефіцит держбюджету зменшаться.

«Ми очікуємо на стабілізацію економічної діяльності у 2023 році, хоча для такого прогнозу критично важливими факторами є тривалість та інтенсивність війни», — йдеться в Меморандумі про економічну та фінансову політику в межах нової моніторингової програми МВФ для України. Наші міжнародні донори зазначають: після падіння реальний ВВП може зрости лише за трьох умов. Перша — це поступове пожевлення діяльності в районах, що не перебувають у зоні активних бойових дій; друга — збереження доступу до зернового коридору і, нарешті, третя — відсутність подальшої ескалації війни.

Таке повільне відновлення пояснюватиметься тривалим впливом у I кварталі наступного року пошкоджень енергетичної інфраструктури. У наступних кварталах економічна діяльність активізується головним чином завдяки державним витратам, відновлення ж експорту буде лише поступовим, а зростання споживання залишиться слабким.

Водночас у Кабінеті Міністрів очікують, що рівень інфляції у річному вимірі поступово зменшиться з 30% наприкінці 2022 року до близько 22,5% наприкінці 2023 року. Це, на думку урядовців, відображає залишкові наслідки перебоїв у постачанні та руйнування виробничих потужностей на тлі нижчих світових цін на енергоносії. Для країни у стані війни такий показник цілком помірний. За твердженням економістів, у сусідній Молдові в мирний час зростання цін за рік перевищить 34%.

Сумна ситуація очікує нас у сфері міжнародних боргів. Згідно з меморандумом, у 2023 році утвориться дефіцит поточного рахунку обсягом близько 5,7 млрд доларів після прогнозованого профіциту в розмірі 6,4 млрд доларів у 2022 році. «Цей прогноз відображає зростання торговельного балансу, оскільки очікується, що відновлення надходжень від експорту буде повільним, тоді як попит на імпорт прискориться через збереження попиту на пальне, обладнання та матеріали для ремонту та відновлення», — йдеться у меморандумі. Не все гаразд і з валютними резервами. Вони мають залишитися на рівні близько 21 млрд доларів до кінця 2023 року, що еквівалентно трохи більше 2,5 місяця імпорту.

Коли бомбили коксохіми

Пояснення таких шалених економічних втрат — очевидне. За підрахунками економістів, щотижня протягом лютого — вересня Україна втрачала 4 млрд доларів вартості власних активів. Прямі збитки від війни становили на початок грудня оцінюється у 135,7 млрд доларів. Непрямі — ще 165,5 млрд доларів. При цьому такі оцінки у середовищі економічних аналітиків вважаються ще оптимістичними.

Уже в перші місяці вторгнення ключова для України галузь чорної металургії втратила близько третини активів: зруйновано другий та третій за розмірами металургійні заводи країни — «Азовсталь»

ЦИФРИ ВІЙНИ

Гривня під обстрілами

Падіння ВВП 2022 року може сягнути антирекорду — мінус 35%, а вистояти проти ворога державі допомогла банківська сфера та деякі сектори бізнесу

А ТИМ ЧАСОМ...

Як падала наша зарплата

За оцінкою Мінекономіки, на грудень 2022 року в Україні налічувалося 2,6 млн безробітних осіб. Прогноз на 2023 р. — зростання показника до 2,8 млн осіб. Щоправда, це вдвічі менше, ніж останні оцінки Міжнародної організації праці: у травні МОП звітувала про 5 млн безробітних в Україні.

НБУ оцінює рівень безробіття на 30% та прогнозує його часткове зниження наступного року. За жовтневим опитуванням «Рейтингу», 34% респондентів працездатного віку не працюють. За опитуванням Gradus, у листопаді про наявність роботи розповіли лише 57% респондентів.

При цьому 77% українців констатують про скорочення доходів порівняно з січнем 2022 року. 81% тих, хто працюють, продовжують отримувати зарплату, але майже половина з них не впевнена, що отримуватиме її в майбутньому.

За даними Пенсійного фонду, що публікує значення середньої заробітної плати, з якої було фактично сплачено страхові внески, номінальні заробітні плати в Україні скоротилися на 5% порівняно з січнем 2022 року. За поточної інфляції це означає суттєве скорочення зарплат у реальному вимірі на 21%.

та ММК ім. Ілліча, пошкоджено та зупинено Авдіївський коксохімічний завод, восени частково постраждало й найбільше металургійне підприємство «Арселор-Міттал Кривий Ріг». Відтак у січні — листопаді випуск металургійної продукції скоротився на 70% порівняно з аналогічним періодом минулого року. У рейтингу світових виробників сталі Worldsteel Україна опустилася з 14-го місця у 2021 році до 22-го за результатами 10 місяців 2022 року. За перші три квартали року експорт чорних металів скоротився до 4 млрд доларів, тобто мінус 62%, руди — до 2,8 млрд доларів, або мінус 54%.

Тож за підсумками нинішнього року ВВП України скоротиться приблизно на третину. І зараз загальна ситуація опинилася на роздоріжжі: наразі невідомо, у який бік поверне тенденція, не знаючи планів російської федерації та її готовності заходити за моральні та правові норми. Так, скажімо, ділові настрої в Україні з кінця весни навіть поступово покращувалися — але тільки до початку осені, коли росія почала обстрілювати енергетичну інфраструктуру. Саме тому деякі експерти погіршили прогнози падіння ВВП до 32-35%, що буде найбільшим за всю нашу новітню історію.

Жити на чужі

При цьому фінансування державного бюджету здійснювали значною мірою за рахунок запозичень. Так, у перші місяці війни надходження податку на додану вартість, найбільшого джерела доходів держбюджету, скоротилися вдвічі. У березні — червні бюджет недоотримував близько одного мільярда доларів щомісяця.

Водночас витрати на оборону становили 65% усіх витрат держбюджету — на відміну від довоєнних 3-5%. Надалі ж експерти прогнозують зниження цих витрат — до 50%. Так, у новому Державному бюджеті на 2023 рік витрати заплановані на рівні 2,58 трлн грн, з них на оборону — 1,141 трлн грн. Таким чином у наступному році країна працюватиме практично лише на армію: доходи 1,329 трлн грн покриють оборонний бюджет лише з невеликим «верхом». При цьому загальний дефіцит держбюджету становитиме 1,251 трлн грн.

Іншими словами, Україна буде змушена жити на позичене. Станом на середину грудня сукупна міжнародна допомога Україні в нинішньому році становила 28 млрд доларів, а до кінця року ця цифра може зрости до 31 млрд доларів. Утім це менше за обіцяний обсяг у 36 млрд доларів, але допомогло покрити

Головним фактором, який формуватиме українську економіку 2023 року, стануть не кредити чи запозичення, а хід бойових дій та ситуація на фронтах.

Фото з сайту radiosvoboda.org.

60% усього додаткового фінансування, отриманого українським бюджетом протягом року.

Як ми пам'ятаємо, перші іноземні гранти та кредити стали надходити вже за кілька днів після початку вторгнення. Основні країни-донори — США, ЄС, які переслали в Україну 10 і 7,9 млрд доларів відповідно, а також Німеччина, Канада, Велика Британія, спільний внесок яких становить третину видатків зведеного бюджету станом на початок листопада.

Але ж грошей треба більше: сукупна потреба у фінансуванні з лютого при цьому перевищила 45 млрд доларів. Нестачу коштів довелося перекривати емісією гривні на еквівалент 12 млрд доларів.

США та ЄС мають стати головними донорами і наступного року: Україна розраховує отримати 18 млрд євро від ЄС протягом року та 9,9 млрд доларів — до жовтня 2023 року.

Уся надія — на банки

Міжнародні експерти, зокрема журнал The Economist, який визнав Україну країною року-2022, стверджують: хоча нинішній рік приготував найскладніші випробування за всі часи української незалежності, проте країна демонструє несподівану стійкість. Тобто реалізується найкращий сценарій тих, на які можна було б розраховувати в умовах повномасштабної війни з росією. Назагал наступного року очікування різняться: деякі експерти очікують падіння економіки на 5%, тоді як інші прогнозують зростання на 4%. Згідно з опитуванням Європейської Бізнес Асоціації, лише 1% компаній повністю зупинили угоди через блекаут, 12% — закрили частину мережі, 40% — скоротили виробництво або обсяги надання послуг.

При цьому банківська система, за словами очільника НБУ Андрія Пишного, демонструє разочу сміливість та успіхи. Із січня до жовтня 2022 року банки України в умовах війни та блекауту заробили 7,37 млрд грн. «Дев'ятий місяць повномасштабної війни вона працює надійно, безперебійно, прибутково, досягла рекордної ліквідності і продовжує кредитувати, — зазначив головний банкір держави. — На моє глибоке переконання, функціонуюча банківська система виступає однією з найголовніших переваг України у цій війні».

На думку Пишного, сьогодні як ніколи важливо, щоб участь банків у підтримці економіки зросла до рівня головного драйвера. Для цього склалися ключові передумови. З одного боку, маємо значні залишки ліквідності банків, з іншого — є

достатній набір фінансових інструментів, від державних цінних паперів до різних опцій кредитування, включно з безпрецедентними за обсягами та умовами програмами державної підтримки

Як відомо, у кризу 2014—2015 років банківський сектор не витримав випробування у вигляді анексії Криму, війни на Донбасі та потрійної девальвації гривні, внаслідок чого збанкрутувало близько сотні банків. Під час повномасштабної війни з росією, навпаки, ми бачимо лише поодинокі прецеденти виведення банків із ринку.

Пішов у кафе — допоміг армії

Стійкість демонструють й інші сфери вітчизняної економіки. За словами міністра фінансів Сергія Марченка, робота бізнесу в Україні абсолютно безпрецедентна. «Бізнес показав, що він досить стійкий до шоків, пов'язаних із війною. Компанії сплачують податки, що дозволяє фінансувати насамперед наші військові витрати та підтримувати стабільність макрофінансової ситуації», — заявив чиновник, пояснивши, що саме за рахунок податків насамперед фінансується українська армія. Відповідно, сплачуючи податки, бізнес допомагає Україні виграти цю війну.

Тож вельми позитивно, що, за словами міністра, кількість бізнесів та їхня спроможність платити податки зараз суттєво зросла порівняно з першими місяцями російської агресії. І це говорить про те, що компанії адаптуються до складних умов. У відповідь на виклики планових та екстрених відключень електроенергії український бізнес, від ретейлу до IT, обзаводиться дизельними генераторами, оптимізує графіки роботи та вживає інші заходи.

«Наступного року ми припускаємо часткове відновлення. Але все залежатиме від можливості утримання об'єктів критичної інфраструктури в безпеці. Тому уряд вживає заходи для того, щоб диверсифікувати джерела постачання електричної енергії, і ми закликаємо бізнес самостійно шукати можливості для такої диверсифікації», — підсумовує міністр.

Проте відновлення розпочнеться далеко не одразу. МВФ прогнозує, що найважчими для нас виявляться наступні кілька місяців, коли з початком зими руйнація енергетичної інфраструктури продовжиться. Ваграм Степанян, постійний представник МВФ в Україні, заявляє: у Фонді очікують на стабілізацію української економіки. Не називаючи при цьому конкретних цифр. Адже прогнозувати економічну ситуацію, не маючи впливу на найголовніший її чинник — російські обстріли, — не береться ніхто. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

■ ТВОРЧИЙ ПІДХІД

Орнаменти на гільзі

Молода художниця з Полтави перетворює відстріляні засоби ураження на арт-об'єкти

Роботи 34-річної художниці Кристини Сіренко, уже експоновані на двох персональних і багатьох всеукраїнських колективних виставках, часто відносять до такого напрямку в образотворчому мистецтві, як поп-арт. І хоч молода мисткиня з цим не зовсім згодна, проте й не спростовує цієї думки: мовляв, нехай кожен бачить у її творах щось своє. Сама ж називає свою творчість просто сучасним мистецтвом.

Кристина — архітектор за освітою. До повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ в Україну працювала дизайнером на одному з промислових підприємств Полтави. Мала і власну творчу майстерню, де створювала свої картини, — то був відпочинок для душі. Навіть у страшні часи художниця продовжує нести світло, творити. Одна з її картин на антивоєнну тематику, що має назву «Шлях до перемоги», нині подорожує Америкою у складі колективної виставки робіт українських художників. Варто додати, що роботи талановитої полтавської мисткині продаються в художніх галереях Барселони — другого за чисельністю жителів міста Іспанії.

Кристина Сіренко з розписаною власноруч гільзою від касетного снаряда, що була продана за 23 тисячі гривень.

На цьому фото зображені розписані Кристиною Сіренко військова каска, продана на концерті Костянтина Ізюмова за 4,5 тисячі гривень, бокс від боеприпасів для автоматичного станкового гранатомета Мк 19, гільза ЛО-43 «теплової пастки» літаків МіГ-23, СУ-24, а також тубус для 120-міліметрової мінометної міни.

Кристина передає військовим розписаний тубус для снаряда гаубиці М777 (був проданий за 12 тисяч гривень).

Гільзу від ворожого касетного снаряда перетворила на вишиванку з піксельним візерунком

Війна породила ще один напрям у творчості Кристини Сіренко — несподівано для самої себе вона почала розписувати гільзи від знешкоджених снарядів, тубуси від зброї тощо. «Займатися розписом відстріляних засобів ураження — то не моя ідея. Усе склалося якось само собою, — розповідає молода пані. — Три місяці ми з семирічним сином як біженці провели в Німеччині. А коли повернулися, я вже не мала ані робочого місця, ані творчої майстерні й узагалі не знала, що мені робити. Проте не даремно кажуть: коли одні двері зачиняються — відчиняються інші. Зовсім випадково мені запропонували розписати привезену з передової гільзу від відстріляного ворожого касетного снаряда реактивної системи залпового вогню «Ураган» — його передала волонтерка «Полтавського батальйону небайдужих» і депутат міської ради Юлія Городчаніна. Отак усе й почалося».

Ще один тубус для снаряда гаубиці М777 з авторським гербом полтавської художниці продани на благодійному стендап-вечорі за 20 тисяч гривень.

Транспортувальний кейс для «Джавеліна» Кристина розписала українським орнаментом, а подаровану їй гільзу від касетного снаряда зробила рожевою.
Фото з особистого архіву Кристини Сіренко.

хотіли їхні власники. Наскільки мені відомо, один шолом продали за 15 тисяч гривень під час фінішу благодійного велопробігу з нагоди Дня рятувальника, а другий став експонатом музею».

Моя співрозмовниця запевняє: вона не шукає всіх цих об'єктів для розпису — вони знаходять її самі.

«Якось до мене звернулися військові з проханням розписати два тубуси від використаних снарядів американської гаубиці М777 (її неофіційна назва серед наших воїнів — «Три сокири»), — пригадує вона. — Самі ж і привезли їх. У підсумку один із тубусів розмалювала за мотивами самчиківського розпису: яскравими барвами на чорному тлі. Так вийшло, що сама ж допомогла його й продати. Одна дівчина з Києва якраз шукала оригінальний подарунок для свого шефа, відтак написала мені повідомлення про це в інстаграмі. Я у свою чергу звела її з військовими, і вони домовилися про ціну цього арт-об'єкта — 12 тисяч гривень. Самі бійці й забрали його з моєї майстерні та відвезли до столиці».

Другий розписаний тубус продали не так давно на благодійному стендап-вечорі за 20 тисяч гривень (ці кошти теж спрямовано на підтримку наших підрозділів). На ньому художниця зобразила свій авторський герб, уперше намальований ще на початку повномасштабної збройної агресії москалів: він зазнав уражень, тому дещо деформований, в одному місці в ньому застрягла куля, та, попри все, його не так легко знищити.

У розписах переважають жовтий та блакитний кольори

«Потім мене знайшла іще одна волонтерка — на її прохання я розписала соняшниками дві гільзи від артилерійських снарядів та бокс від боеприпасів для автоматичного станкового гранатомета Мк 19. Загалом ну дуже багато військових об'єктів розмалювала — усіх годі й порахувати, — стверджує художниця. — Адже, окрім усього, через мої руки пройшло чимало невеликих гільз та тубусів для зброї — я навіть не знаю, за яку ціну їх продали. А загалом, як ви, мабуть, помітили, це не дешеві речі. Насамперед тому, що в кожному з цих артефактів своя історія. Як правило, військові об'єкти перебувають до мене з поля бою — не дивно, що найперше їх доводиться ретельно відмивати від грязюки. На їхній розпис витрачаю свої фарби, що нині також є недешевими, а також час. От і виходить, що й наші воїки на передовій, і я в тилу викладаємося на повну силу. Тож вважаю, що ці артефакти — просто безцінні».

Для самої ж Кристини Сіренко це стовідсотково волонтерська діяльність, від якої вона не має жодного матеріального зиску. Іноді воїки, які передають художниці військові об'єкти, пропонують їй заплатити дещо коштів за роботу. Але, зрозуміло, вона не може в них брати гроші, тож просить за можливості подарувати якусь гільзу.

Як правило, готові арт-об'єкти у творчій майстерні мисткині довго не затримуються. Проте якось,

за словами Кристини Сіренко, таких артефактів одночасно зібралось чималенько. От тоді в неї й визріла думка показати їх полтавцям, влаштувавши виставку своїх робіт. Така виставка, що відбулася нещодавно в «Містохабі», зібрала багато людей, адже де іще можна побачити таку збірку доволі неординарних експонатів?

«Залу, де й була представлена експозиція моїх картин, а також арт-об'єктів, я розділила навпіл чорною стрічкою, на якій вказала дату відкритої збройної агресії росії проти України. При цьому в одній частині розмістила роботи, написані до широкомасштабної війни, а в другій — ті, що після її початку. У такий спосіб хотіла показати, як змінилося наше життя. Ще до того, як разом із сином поїхала в Німеччину, де три тижні плела у спортивній школі маскувальні сітки. І як живописець навіть у цьому бачила красу. Тож, коли готувала персональну виставку, вирішила зробити ось таку композицію: частину маскувальної сітки прикрисила розписаними флягою, гільзами від патронів, підсумком для набоїв», — Кристина демонструє її фотознімок у галереї.

Коли смертоносне знаряддя стає ніби несправжнім, іграшковим

А далі мисткиня показує мені транспортувальний кейс, або чохол, для протитанкового ракетного комплексу «Джавелін», який іще перебуває в її майстерні. Його привіз волонтер із Дніпра й невдовзі має забрати. Художниця, знову ж таки, розписала цей об'єкт орнаментом української вишивки. Цього разу у «вишивці» майстрині видно кожен хрестик. А врешті-решт візерунок, згідно із задумом, перетікає в розливи фарб.

«Узагалі-то, щоб ви знали, я не маю картин на замовлення. І роблю виняток тільки тоді, коли йдеться про ось такі арт-об'єкти. От зараз покажу вам подарований мені військовий об'єкт, який розписала для себе, — Кристина веде мене до «скелета» касетного снаряда, який стоїть трохи поодаль. — Як бачите, цей артефакт у мене рожевого кольору. Чому вирішила зробити його саме рожевим? Бо цей колір уособлює ніжність, крихкість, безневинність і навіть

інфантильність. І коли ми розфарбовуємо засіб ураження в рожевий колір, тим самим кардинально змінюємо сенс. Смертоносне знаряддя вже не лякає нас, стає ніби несправжнім, іграшковим, не сприймається як небезпечна зброя».

Припускаю: мабуть, важко працювати з такими військовими об'єктами. Мені здається, це навіть страшно. Кристина зізнається: важко було розписувати першу гільзу від касетного засобу ураження, що прилетів зі стану ворога: «Тримаючи в руках громіздке металеве знаряддя вбивства, думала про те, що воно могло забрати чеське життя. Від цього було моторошно на душі. Проте, коли звільняла гільзу від сміття й бруду, всередині її помітила сухе осине гніздо. Для мене то був своєрідний знак: як вмерли ті осі всередині смертоносної зброї, так згинуть і наші вороги. І це додало мені сил. Я навіть не стала прибирати те гніздо — і якщо присвітити ліхтариком, його можна побачити. Так, безперечно, спочатку було важко. Та згодом потік цих речей став настільки великим, що мені не було коли розмірковувати, жаліти себе тощо».

Запитую, чи підраховувала хоча б приблизно художниця, скільки коштів уже вторгували від розписаних нею робіт. «Коли в Києві, російські збройні сили здійснили терористичний акт — завдали ракетного удару по торговельно-му центру «Амстор», аби допомогти постраждалим, знайомі організували аукціон із продажу картин, — ворушить гіркий спогад Кристина. — Я тоді також долучилася до нього, надавши кілька своїх робіт, за які було отримано 40 тисяч гривень. Якщо рахувати ці кошти, а також приплюсувати до них ті, що вторгували від продажу створених мною арт-об'єктів, то йдеться про суму десь 120 тисяч гривень. А ще ж є й багато таких артефактів, які вже розписані, але ще не продані. Або ж мені не відомо про те, що їх продали. Та все це — крапля в морі порівняно з тим, який щоденний подвиг здійснюють наші військові, стримуючи натиск ворога, які негаразди терплять на передовій. Це найменше, що я можу для них зробити».

■ АРХЕОЛОГІЯ

(сайт localhistory.org.ua)

Доктор історичних наук, завідувач кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Львівського університету імені Івана Франка Ярослав Онищук — про таємничі часи I століття нашої ери на західних теренах України у новому випуску «Без брону» з Віталієм Ляскою.

■ **Пане Ярославе, дякуємо, що ви з нами. Сьогодні будемо говорити про маловідомий період української історії — це I тисячоліття нашої ери, чи навіть рубіж ер. Якою тоді була етнокультурна ситуація на теренах Прикарпаття і Волині? Хто тут мешкав?**

— Це питання дискусійне, яке вивчають упродовж останніх ста років. І до завершення цієї дискусії ще далеко. Територія Прикарпаття, Західного Поділля, Західної Волині географічно розташована так, що міграційні процеси з північного заходу на схід, на південний схід і навіть на південь проходили через цю територію. В період кінця латенського часу (а це остання половина I тис. до н. е. і рубіж н. е.) ці території перебували в зоні активних міграційних процесів — як у вигляді фізичного переміщення людей, так і культурних впливів.

На рубежі нашої ери тут сформувалась складна етнокультурна ситуація, на цих територіях відбувається стик археологічних культур — тобто племен, які були носіями пшеворської, липицької і пізньозарубинецької культур.

■ **А чи можна ці археологічні культури — липицьку, пшеворську і пізньозарубинецьку — ідентифікувати з відомими з писемних джерел етносами чи племенами?**

— Етнічна історія — це, напевне, найскладніше питання в археології. Тому що археологія в основному працює з «мертвими» джерелами, різними речовими матеріалами. Так звані речові джерела дають мало інформації про етнос. Вони дають інформацію про матеріал, про техніку виготовлення, про поширення в той чи інший період, про так звану моду на ці речі. Про етнос найбільше говорять писемні джерела, але, на жаль, для цього часу їх кількість є дуже обмежена. Тому ідентифікувати археологічну культуру з етносом дуже складно. Більш менш у вітчизняній археології усталеною є думка, що зарубинецька культура — це венеда. Венедські племена досить пізно згадуються в історичних джерелах: у Плінія Старшого, Корнелія Тацита, в «Географії» Птолемея. Це все I ст. н. е. Причому ці згадки настільки обмежені, що їх складно прив'язати до конкретної території.

Наприклад, Корнелій Тацит у 98 р. н. е. пише, що венеда проживали за межами Свебії, території корінних германських племен. Де це — дуже складно уявити. Найкраще, але найчіткіше пише у своїй «Географії» Птолемей: що венеда проживають вздовж Венедської затоки, тобто на берегах Балтійського моря. Тому ми можемо говорити, що зарубинецька культура не належала до свабсько-германського світу.

Як же бути з пшеворською культурою — складніше питання. Тому що пшеворська культура є дуже велика територіально. Її межі — від Одри

на заході і аж до Стиру на сході. Виділяють західну групу пшеворської культури — це в межах річки Одеру і Вісли. Та східну групу — між Віслою, Західним Бугом і навіть Стиром.

Стосовно західної групи питань немає — це, очевидно, германці. Від початку XX століття ведеться дискусія, хто були носії східно-пшеворської групи — германці чи венеда? Корнелій Тацит пише, що венеда дуже подібні до германців, а не до сарматів, яких він добре знав. Германці так само пересуваються пішки, а не на конях, будують свої житла подібно. Сармати ж були вершниками, проживали в кибитках, не будували постійних жител, на відміну від германців і венедів. Власне, це західні археологи та історики беруть за основу: Тацит пише, що венеда — це германці, тому дискусії бути не може.

Є дослідники, які спречаються, доводять, що на той час Тацит важко розрізняв етнічні особливості праслов'ян і германців. Мовляв, для нього це було одне і те саме. Але все-таки він розділяв венедів і свевів, — етнічних германців. На цьому й будується ця дискусія.

Як на мене, цілком можливо, що східно-пшеворська група має елементи слов'янського етносу, які ще не сформувалися виразно. Ми знаємо, що і германці, і слов'яни вийшли з однієї індоєвропейської мовної групи і тому на той час були досить близькі. Такого розрізнення, як у VI-VII століттях, у час великого переселення народів, ще не було.

■ **Ми говоримо, що пшевор прийшов унаслідок міграцій, липицька культура прийшла унаслідок міграцій. А чи був заповнений місцевий ґрунт до того, як прийшли ці племена? І як вони взаємодіяли? Чи можемо це простежити за археологією?**

— Тут ми маємо насамперед проблему археологічних досліджень: не всі території вивчені однаково повно. Добре досліджені Західна Волинь і Прикарпаття (чи Західне Поділля) в період передскіфського часу, частково скіфського часу, у пізньоримський час, слов'янський і Києво-руський час. Натомість ми маємо певний науковий хіатус у період другої половини I тисячоліття до н. е. і рубежу нашої ери.

Маємо окремі пам'ятки (на Волині їх більше, на Поділлі — одиниці) так званої поморської культури, сформованої на Балтійському Помор'ї. У процесі міграції ці племена перейшли через територію Польщі на Західну Волинь і далі просувалися на південь. У Золочівському районі є село Заставне, де вже в період незалежної України під час оранки випадково виявили поховання поморської культури. Що, до речі, скоригувало її хронологію, бо раніше вважали, що в межах України ці племена з'явилися доволі пізно — орієнтовно в II ст. до н. е. Насправді ж у Заставному виявили поховання першої фази розвитку поморської

Гробниця поморської культури з урновими похованнями та супровідним посудом, с. Заставне.
Фото з сайту inst-ukr.lviv.ua.

Готи та Рим на

Чи доходили сарматські впливи на західні землі України? Що сталося із пшевором, липицькою та зарубинецькою культурами?

культури — близько IV ст. до н. е. І це відкриття!

Ми неясно уявляємо, як поширювалися кельтські племена та їхні традиції серед місцевого населення, маємо одиничні знахідки.

■ **Крім Закарпаття.**

— На Закарпатті маємо їхні пам'ятки. У Бовшеві на Дністрі досліджене житло з кельтською графітовою керамікою. Його виявила Лариса Крушельницька під час розкопок цієї багатопарової пам'ятки і зафіксувала типові кельтські матеріали і кераміку. Як далі вони пішли на північ — ми не знаємо дотепер, хоч і знаходимо тут кельтські фібули і прикраси. Але пам'ятку поки що не виявлено. Тому ми не знаємо, яке місцеве населення тут проживало в той час. Період міграції — це період руху насамперед військових загонів. Якщо вони не завойовували нових територій, на які згодом підходили їхні одноплемінники та сім'ї, то принаймні запроваджували свої умови взаємопроживання.

Знаємо про племена германців чи пізніх кельтів на віддалених територіях від основної зони проживання. Київський дослідник Ростислав Терпиловський виявив 13 кремацийних захоронень аж у Мутині на Сумщині — зі зброєю, ритуально пошкодженою за пшеворським звичаєм, з тілоспаленням. Питання — чи це германці типу пшеворської культури, чи кельто-германські змішані племена?

Кельти залишили свої культурні впливи серед багатьох народів. Наприклад, у різних джерелах згадуються бастарни — змішане кельто-дакійсько-фракійське населення, яке було під впливом тодішньої кельтської моди. У той час формувалася надзвичайно цікава ситуація, яка ще потребує вивчення. Ми лише фіксуємо ті пам'ятки, які були відкриті, як правило, випадково. А планових широких досліджень цього періоду тут не проводили.

■ **Сподіваюсь, це справа майбутнього. Якщо ми говоримо про носіїв пшеворської культури, чи знахідки з їхніх поховань, зокрема з могильника у Гриневі на Львівщині, вони дозволяють говорити про певну військову присутність? І наступне питання: чим пшеворці відрізнялися від пізніх зарубинців?**

— Зарубинецька культура — це тілоспалення у безкурганних могильниках, однак супровідний матеріал — це кераміка, знаряддя праці, окремі прикраси. Пшеворська культура відрізняється обрядовістю. Там теж є безкурганні могильники, там теж є кремація, однак супровідний матеріал — це не тільки кераміка та побутові речі. Але у 10-15 % випадків у могилах є пошкоджені мечі, погнуті наконечники списів, побиті залишки щитів...

■ **Це з ритуальною метою було зроблено?**

— Безумовно, це ритуальний елемент, який я особисто пояснюю віруваннями германців. Тіло померлого, насамперед воїна, спалювали, адже вірили, що вогонь має магичні властивості та очисну силу. От спалили тіло, очистили від земних гріхів — і душа переселялася в Асґард, тобто в країну богів, де воїни поповнювали армію верховного бога Одіна. Це згідно з германською міфологією.

Але як же перенести речі в той світ? Дерев'яні речі згоріли і, як і душа, переходили в інший світ. А як бути з металевими предметами, особливо зі зброєю? Їх теж треба умертвити, знищити, вбити — ритуально, під час якихось дій, заклинань тощо. Маємо навіть випадки, коли дрібні речі, як от фібули, голки, спеціально гнули або ламали.

Пшеворська культура це перейняла від кельтського світу. Близькість до кельтів дала пшеворській культурі багато нового — чорнолощену ке-

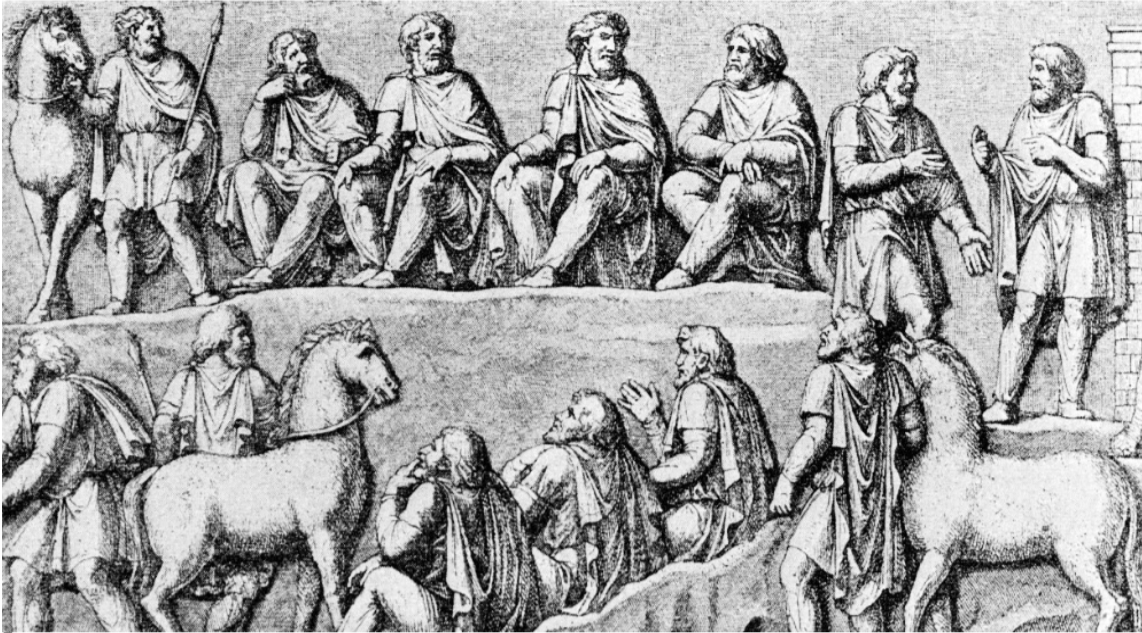
раміку і обряд нищення зброї. Зарубинецька культура, яка була віддалена, цього обряду не перейняла. Хоча ми можемо сміливо говорити, що їхні чоловіки теж були воїнами, вони знали, що таке меч і спис, але за обрядовістю це не прослідковується.

■ **Продовжуючи тему поховальної обрядовості і поховальних практик: могильник Карів I, який ви відкрили і досліджували, — це була наукова сенсація? У чому його унікальність? Наскільки він проливає світло на певні етнокультурні процеси?**

— Карів I — це була несподіванка для багатьох, і найперше для нас.

Археологія — це наука, яка постійно розвивається, під час дослідження ми можемо знайти звичні речі, яких виявили вже сотні і тисячі, або це може бути відкриття, яке нам до сьогодні не було відоме. Так і сталося з пам'яткою Карів I. Ми вважали, що це типовий могильник з ритуально погнутою зброєю, але під час археологічних досліджень, що дуже важливо, якби не були проведені розкопки за правильною методикою, ми втратили б масу інформації. В чому якраз і є різниця з чорною археологією — вони просто викопають речі, знищуючи весь контекст знахідки.

Археологічні дослідження могильника дали нам розуміння, що маємо справу не лише з пшеворською культурою, а з похованнями змішаного етнокультурного характеру. Наприклад, поховання №1 мало не тільки кераміку, понищену зброю, а й черепну коробку коня з набором упряжі для верхової їзди. Такого елемента немає в поховальній обрядовості пшеворської культури, але він наявний у поховальній обрядовості балтських племен на півночі Польщі — це богачевська культура, або культура Доллькайм-Коврово на території Самбійського півострова. Тому в похованні №1

Збори германської племінної верхівки. Зображення на колоні Марка Аврелія в Римі.
Фото з сайту wikipedia.org.

заході України

ми маємо явні ознаки балтської присутності.

У похованні №2, яке найсенсаційніше, знайшли багато римських імпортованих, зокрема казан, який був використаний як урна для поховання спалених останків людини. Казан мав три аташі, тобто підвіси, у вигляді людських голів. Це чоловічі погруддя з дуже специфічними зачісками, які називають «свебський вузол». Чим це цікаво: Корнелій Тацит у праці «Германія» описує, що корінним народом Германії були свеби, які відрізняються від інших тим, що заплітають своє волосся в косички, які зав'язують у вузол і випускають на скроню. Це так званий «свебський вузол».

На сьогоднішні такі казанів знайшли три. Перший — у 1980-х роках на півдні Чехії в Мушові, другий — у 1990-х на півночі Польщі в Чарнувку, на могильнику вельбарської культури, третя знахідка — у Карові.

На відміну від перших двох, цей казан використали як урну. У міфології різних племен урна — це закритий простір, домішка мертвого. Якщо душа вирушає у крацій, інший світ, залишки тіла зостаються на землі. Їх хоронили в такому місці, яке не мали б потурбувати живі. Урна — це саме такий закритий сакральний простір, який мав оберігати спокій цих останків на землі. Тому, наприклад, у пшеворській культурі урни захищали знаками — свастиками, різними місячними та сонячними символами. Ймовірно, це робили під час заклинань, обрядів. Цей казан, безумовно, був власністю господаря. Свебські погруддя говорять про приналежність його до свебів, тобто це явно германець.

У першому і сьомому похованнях знайшли по одному горщику, які кардинально відрізнялися за формою, виготовленням й орнаментом від стандартного посуду, який там був. Ці горщики орнаментовані косими насічками по краю вінець. Такий орнамент відсутній у пшеворській культурі, його практично немає у германців-свебів. Але ми маємо аналогії в зарубинецькій

і пізньозарубинецькій культурі. Це явний елемент венецького впливу в цьому могильнику. Тобто тут ми маємо полікультурний могильник і навіть — поліетнічний.

■ **Але тут питання часу. Ці поховання були закладені одночасно чи з проміжком у якийсь час? Яким часом датується Карівський могильник?**

— У Кареві ми знайшли 12 поховальних комплексів, у яких захоронено 13 останків у вигляді тілоспалень. Одне захоронення парне, тобто чоловіче і жіноче. Їх можна датувати дуже вузько, хоч це не одномоментний акт, той невеликий могильник формувався впродовж кількох років. Причому ми бачимо, що це елітний

але через погіршення економічної ситуації в Римській імперії римляни перестали виконувати свої зобов'язання — і маркомани в союзі з сусідами квадами почали напади на територію Паннонії. Ці події притягнули в регіон багато інших племен — балтських і германських з півночі, сарматських із півдня, які створили варварську коаліцію в цій війні.

Римляни тяжко-важко, але до 180 року все-таки розгромили цю коаліцію, зайняли територію квадів, маркоманів, наклали на них величезні податки, зобов'язання. І ми припускаємо, що могильник у Кареві виник у результаті відходу якоїсь частини цих людей, які тікали на спокійніші території, залишаючи склад-

Політично так було сформовано, що і в радянський час, і на початку Незалежності, перебуваючи під постійним радянським політичним впливом, нашу історію завше применшували, недооцінювали і не давали розвиватися.

могильник. Кожне захоронення чимось виражене, воно багатше за інвентарем, ніж стандартні могильники пшеворської чи зарубинецької культур.

Можемо датувати його другою половиною II ст. н. е. У той період траплялися могильники, де еліту хоронили окремо від одноплемінників. Де могильник одноплемінників — ми наразі не знаємо, ми його не знайшли, можливо, він там ще десь є. Але інше питання: що змусило змішатися цих різних людей — балтів, германців, венець (можливо, ще когось) в одному могильнику? Адже для звичного способу життя це нонсенс, бо кожне плем'я трималося своєї групи, своїх традицій. А тут різні традиції, які неможливі для звичайного могильника.

Припускаємо, що до цього могли спонукати надзвичайні події. У той час, у 166 році, в Середньому Подунав'ї почалися маркоманські війни. Названі від племені маркоманів — свебів за походженням, які проживали на Паннонському лімесі. Вони були в клієнтських відносинах із римлянами,

не на той час Подунав'я. Причому зараз ми бачимо, що пам'ятка в Кареві — не єдина такого типу. Бо знахідки речей, які не характерні ні для пшеворської культури, ні для культур пізньоримського часу, знайдені біля Жовкви, на Радеківщині, Золочівщині. Під Дрогобичем у Рихтичах виявили вотивне покладення декоративних елементів кінської зброї для верхової їзди. Це якраз маркує шлях, яким вони виходили з Середнього Подунав'я, можливо, через територію Закарпаття, далі через Дрогобиччину, і найпівнічніша наразі знахідка — це саме Карів.

■ **Чи були потужними римські впливи на північ від лімеса? І наскільки липицька культура була досконалою, порівняно з пшеволами і пізніми зарубинецькими пам'ятками?**

— Липицька культура — це ще одна загадка, яка потребує вивчення. Можливо, політично так було сформовано, що і в радянський час, і на початку Незалежності, перебуваючи під постійним радянським політичним впли-

вом, нашу історію завше применшували, недооцінювали і не давали розвиватися. Наприклад, чорну археологію пов'язую з планованим пограбуванням наших історичних, археологічних цінностей. Спочатку, можливо, це зародилося як своєрідне хобі серед населення, але далі воно переросло в масове скопування, вивезення тих речей за кордон, насамперед у Росію, де осідали найцінніші знахідки. Органи влади, на жаль, не реагували.

Липицьку культуру досліджували львівські археологи Маркіян Смішка і Володимир Цигилик. Найпізніші розкопки Володимир Цигилик провів ще у 1980-х роках. Після нього досліджень не вели.

Натомість маємо певні сигнали про те, що тут величезне поле для дослідження. Археолог Ліана Вакулєнко вважає, що липицька культура сформувалася тут після приходу даків. Тому що етнічно вона є дакійською. Даки, коли прийшли сюди, почали вбирати культурні традиції суміжних пшеворської і пізньозарубинецької культур. І таким чином вона й виникла. Натомість Володимир Цигилик вважав, що липицька культура прийшла сюди вже у сформованому вигляді.

Хронологія: липицьку культуру датуємо серединою I ст. н. е. Але зараз є цікаві моменти, пов'язані з чорною археологією, — у нас з'явилася величезна кількість, сотні римських монет республіканського періоду. Як правило, вони прив'язані до поселень липицької культури. Ці монети датують серединою або останніми десятиліттями I століття до н. е. Тобто цілком можливо, що тут ми маємо ще не досліджену хронологію липицької культури. Чи липицьчани не з'явилися тут десь на рубежі нашої ери, а то й в кінці першого століття до нашої ери?

Ми стоїмо на порозі відкриття нових, найраніших хронологічно пам'яток рівнинного типу. Бо завше вважалося, що липицька культура зупинилася на Великому Європейському вододілі, тобто на Гологорах, Вороняцькому горбогір'ї. Далі на Мале Полісся, на Волинь вони не пішли, бо це була не їхня ресурсна зона. Вони були землеробськими племенами, які шукали собі ареал, схожий до території Дації, теперішньої Румунії. Поділля справді дуже подібне. Але зараз на основі підйомного матеріалу маємо переконливі свідчення, що на Малому Поліссі є рівнинні поселення.

Липицьчани переходили цей рубіж, осідали на чорноземних ґрунтах, на піски вони не сунулися. Тут нас може чекати відкриття на відкритті. Настільки цей період у нас ще не досліджений. Це і підтверджує Карів.

■ **А якщо ускладнити етнічні процеси, про які ми говоримо? У шкільних підручниках доба III ст. до н. е. — III ст. н. е. пов'язана з сарматами. Але йдеться переважно про північночорноморські степи. Сарматські впливи сюди доходили?**

— Підручники подають інформацію спрощено, щоб дитина зрозуміла загальні речі. Насправді історія значно складніша, і вона не може бути прямолінійною, бо розвивається якоюсь мірою ха-

отично. Сармати — це окрема величезна глибока історія, і археологія. Про сарматів ми знаємо трошки краще завдяки більшій кількості писемних джерел, оскільки сармати постійно були під поглядом античних, римських авторів. Звідти ми знаємо, що сармати в середині I ст. до н. е. починають вторгатися в лісостеповий ареал, де підкорюють саме зарубинців, які проживали в Середньому Подніпров'ї. Це приводить до відселення частини зарубинців із цієї території, виникає локальна група зарубинецької культури на Південному Бузі. Сармати освоюють лісостепову зону.

Дослідження Маркіяна Смішка на Середньому Дністрі, зокрема розкопки на могильнику біля с. Острівця на Івано-Франківщині, чітко засвідчили присутність в I ст. до н. е. (а то й на рубежі нашої ери) сарматських пам'яток на Середньому Дністрі. Можливо, це були язиги, можливо, якісь інші племена, але ми маємо могильники з яскраво вираженою поховальною обрядовістю саме сарматського типу.

Можемо говорити про присутність сарматів на території Західного Поділля навіть у пізньоримський час, тобто в період черняхівської культури. Це стало великою несподіванкою, коли в 1904 році в селі Заздріст на Поділлі під час робіт знайшли стелу — високий кам'яний стовп із висіченими незрозумілими знаками, у яких дослідники побачили тамги, тобто знаки сарматської знаті. Коли цей камінь витягали, знайшли також череп'я, як тоді писали, кераміку готського типу і кістки вівці або барана.

Микола Бандрівський, дослідник, який вивчав цю проблематику, досить справедливо зауважив, що стела може бути межовим знаком, який окреслював території поширення сарматів. До того ж село Заздріст розташоване на північному краю степу Панталіха, який був достатньо заболоченим, а тому багатим на трав'янисту рослинність. У «Словнику географічному Королівства Польського» описано, що ще в XIX столітті там випасали величезні стада худоби, зокрема коней. І такий рельєф сприяв випасу цих тварин. Це може свідчити, що якась частина сарматів, які були союзниками готів, могла мати там свої кочовища.

Але сармати не залишають сталих поселень. Їхній стиль життя — це постійне пересування за стадами худоби, оскільки основою їхнього господарства було розведення тварин. З пізньоримського часу ми не маємо окремих сарматських могильників. Певні елементи бачимо на могильниках черняхівської культури, де трапляються речі сарматської культури. Наприклад, інгумаційне поховання разом із тушею вівці з ножем — аби покійник міг собі поласувати тим м'ясом. Це типовий сарматський елемент. Наявність скляних намистинок, багато декорованого одягу для жінок — це теж притаманно сарматам. Деякий посуд свідчить про присутність сарматів на території Західного Поділля у пізньоримський період. ■

(Продовження в наступному номері «України молоді»)

■ ЗУСТРІЛИСЯ-ПОГОВОРИЛИ

Софія Єгорова:

Важливо саме зараз тримати музично-патріотичний фронт

Нонна АРОНОВА

Молода співачка Софія Єгорова активно виступає у період повномасштабної війни. Ми поговорили з нею про благодійні проекти.

■ Софіє, яким було ваше 24 лютого року, що ми нає?

— 24 лютого життя українців розділилося на «до» та «після». Ще в переддень ввечері я була на прем'єрі українського комедійного фільму, далі повинен був бути виступ, але... Ніч 24 лютого змінила життя людей і хід історії.

Не хочу згадувати ті часи, коли не було ще повітряної тривоги, а були тільки ракети, що можуть прилетіти в будь-який момент будь-куди. Страшно.

Усі українські артисти за останні 10 місяців проявили свою людську та громадянську позицію.

■ Яка мотивація виступати у період повномасштабної війни?

— Вважаю, що артисти — це воїни музичного фронту. Ми лікуємо піснями, словом, виступами. Тому зараз моя мета — надихати та відволікати людей від усього, що навколо, робити свято та відпочинок, щоб вони хоч трохи відчували себе, ніби до 24 лютого.

■ До яких проєктів долучаєтесь?

— Ще навесні ми порадилися з командою і вирішили максимально підтримувати благодійні та соціальні ініціативи, давати виступи для переселенців, дітей, для ЗСУ. Адже, коли життя тиждень за тижнем обертається на день бабака, — «знайти світло, працювати, поспілкуватися по телефону з найріднішими, за якими сумуєш, ховатися в укритті», — так важливо всім людям перезавантажуватися, відпочивати, відволікатися.

Вважаю, важливо саме зараз тримати музично-патріотичний фронт та виступати як для воїнів ЗСУ, переселенців, усіх цивільних, так і для дітей. Я це і роблю з великою любов'ю.

■ Як часто виступаєте?

— За цей час у мене було багато благодійних концертів. Тільки в період двох літніх місяців я нараховувала близько сорока концертів — виступали, зокрема, і для пацієнтів лікарень.

■ Де саме в медзакладах виступали?

— Мені пощастило бути першим артистом, який розпочав концерти у поліклініці Охматдит (саме поліклініці, а не лікарні), для маленьких пацієнтів та їхніх родин з усієї України. Це незабутні емоції, щирі посмішки та обійми!

Софія Єгорова.
Фото надане авторкою.

Також мене запросили на виїзди з лікарями, робити для людей свято. Ми їдемо у раніше окуповані міста: лікарі обстежують та лікують дітей, а я роблю виступи і, так би мовити, лікую морально, дарую позитив та натхнення. Ми разом відвідали багато міст країни в різних куточках, щоб підтримувати дітей та їхніх батьків.

■ Чим займаєтесь зараз?

— Грудень почався з виступу у Львові — там зробили великий збірний концерт артистів для переселенців з Маріуполя. Це був найтепліший концерт з усіх, які були у Львові, — як для артистів, так і для глядачів.

У фіналі всі артисти вийшли на сцену (концерт уже тривав дві години). Фінальну пісню «Стожари» разом із родиною Дворських співали всім залом кілька разів на біс, в унісон. Увесь концерт, виступи знімали на телефони, глядачі заходили на сцену до артистів обійматися, співати, танцювати, фотографуватися — і все це під час виконання пісень.

І ніхто не хотів залишати зали. Ще один експромт був у середині концерту. Камалія запросила всіх артистів і дітей із зали на сцену і зробила спільне селфі з усіма глядачами.

■ Яким далі був грудень?

— По поверненню до Києва одразу виступила у Гостомелі для дітей та їхніх батьків. Діти раділи та відволіклися від усього, що навколо, — а це найголовніше. Також хлопці та дівчата першими послухали мій новий ремікс «Чари» (Dmitriy Smarts Remix), почали танцювати під нього, а потім сказали, що їм трек сподобався.

Було кілька виступів у Києві на благодійних заходах та аукціонах, збирали гроші на потреби ЗСУ. Дали два концерти у Житомирській області з артистами «Команди А», збирали кошти на 95-ту бригаду.

Також виступала в лікарні Охматдит на концерті до Дня Миколая, який

робила Соломія Вітвіцька. У концерті також брали участь Макс Барських, Олег Скрипка, М'ята, Камалія та інші.

Під кінець заходу вимкнули світло, і ми всі разом з дітьми співали Гімн України. А коли за 5 хвилин пролунав сигнал повітряної тривоги, всі спустилися до сховища, де співали разом з дітками улюблені пісні. Думаю, це один з тих моментів, які пам'ятатимеш все життя.

■ Вам як творчій людині, окрім благодійних виступів та навчання, вистачає натхнення для нових музичних робіт?

— Влітку я випустила в новій обробці легендарну пісню Миколи Мозгового «Край, мій рідний край», яку зараз виконую на концертах, вона також звучить на радіо. З нею раніше я представляла Україну на музичних сценах у багатьох країнах світу — в Арабських Еміратах, Франції, Іспанії, на острові Тенеріфе. Але з початком повномасштабного вторгнення вирішила випустити в новій обробці, щоб підтримувати бойовий дух людей, бійців, та нагадувати, що наш край — наша любов, рідна матінка — наша Земля.

■ Новорічний настрій відчуваєте?

— У грудні я презентувала ремікс на пісню «Чари» із Dmitriy Smarts. Адже новорічні свята наближаються. А за усіма буденними справами навіть забуваєш поставити ялинку, не те що її прикрасити. Мені нещодавно порадили «купити гірлянди для настрою... але обов'язково на батарейках!». Отакі реалії нашого сьогодення.

А як же магія Різдва?! Як же чари зими?! Вони наближають здійснення найзаповітніших мрій! У нас у всіх одна мрія — і вона обов'язково здійсниться!

Хочу звернутись до всіх: ходіть на благодійні виступи, отримуйте задоволення, та ще не тільки відпочивайте, а донатйте на ЗСУ — давайте разом наближати нашу Перемогу! ■

■ TAKE KINO

Пісня — проти зла

Після показів у Римі, Брюсселі, Нью-Йорку історична драма «Щедрик» виходить в український прокат

Фільм «Щедрик».
Фото надані FILM.UA Distribution.

Тетяна РУДЕНКО

На межі зіткнення імперій, у безвиході окупації та пастці Другої світової війни, опинилися три родини, які живуть під одним дахом. Українська, єврейська та польська сім'ї однаково відчули на собі утиски як Третього рейху, так і карального режиму СРСР.

У безвиході поневолення українська родина приймає до себе дітей, батьки яких стали жертвами окупантів, та самовіддано оберігає їх, наче власну дочку Ярославу. Дівчинка понад усе мріє примирити увесь світ завдяки українському «Щедрику», який намагаються стерти з її пам'яті. Та слова святкової пісні ведуть до світла у суцільному морозі німецького та радянського поневолення.

Так коротко можна переповісти сюжет українсько-польської історичної драми «Щедрик», яка виходить у вітчизняний прокат 5 січня. Вона розповідає про історію еднання культур трьох родин: українців, поляків та євреїв. Об'єднуючись перед обличчям зла та жорстокості, вони намагаються вижити, не полишаючи надій на мирне та спокійне майбуття. Українська мелодія «Щедрик» стає символом добра та світла для героїв стрічки.

«Щедрик» — це елемент самоідентифікації, який допомагає зрозуміти, хто ти. Так пісня «Щедрик» для маленької Ярослави — то пісня її родини, її коріння. У фільмі також звучатимуть польські та єврейські пісні, бо кожен народ має свою мову, свою пісню і своє право на існування», — ділиться режисерка фільму Олесь Моргунець-Ісаєнко.

Події фільму відбуваються в Івано-Франківську під час Другої світової війни, де на зміну каральній системі СРСР ненадовго приходить нацистський режим Третього рейху. Для відтворення історичної дійсності на екрані творці консультувалися з істориками та краєзнавцями. За словами режисерки, фільм — збірний образ реальних історій кінця 30-х — початку 40-х років ХХ сторіччя.

«Події фільму розгортаються під час Другої світової війни. Але картина не про війну, а про життя звичайних людей під час воєнних дій та окупації. Наші герої не втрачають людяності та гідності, незважаючи на всі випробування долі. Фільм показує, що зміна тоталітарних режимів, по суті, нічого не змінює, а будь-які нама-

гання силового розподілу територій завжди призводять до гуманітарної катастрофи. На жаль, багато українських родин із початком повномасштабного вторгнення відчули це на собі. І хоча це кіно історичне, глядач знайде дуже багато паралелей із сьогоденням і зможе ще раз переконатися, що світло завжди перемагає темряву», — розповідає продюсер проєкту Тарас Босак.

Зйомки проєкту розпочалися наприкінці листопада 2019 року і тривали до лютого 2020-го. Окремі сцени фільмували в серпні 2020 р., з перервою на карантин.

«Війна — однаково жорстоке явище, незалежно від того, коли та в чий дім стукає. Уже 10 місяців ми, українці, змагаємося за свою свободу і виборюємо право на щасливе майбутнє для наших дітей. Хочеться вірити, що події, відтворені у «Щедрику», лише підсилять наші прагнення», — розповідає директорка напряму кінотеатральної дистрибуції Film.UA Distribution Надія Кортушка.

Раніше стрічку показували в межах національного туру «Кіно заради Перемоги!», а також весвітнього благодійного марафону на підтримку України CinemAid Ukraine Charity Film Marathon. Зокрема, стрічку показали в Римі (Італія), Варшаві (Польща), Нью-Йорку (США), Брюсселі (Бельгія), Торонто (Канада), Сеулі (Республіка Корея), Ризі (Латвія). Обидві ініціативи були започатковані Державним агентством України з питань кіно спільно з партнерами.

Фільм створено компанією «Ама Віжн» у співпраці зі Stewopol за фінансової підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України та інформаційної підтримки Державного агентства України з питань кіно. Кінотеатральну дистрибуцію фільму проводить Film.UA Distribution та Кіноманія.

Режисер-постановник: Олесь Моргунець-Ісаєнко. Продюсери: Артем Колюбаєв, Тарас Босак, Максим Лещенко. Авторка сценарію: Ксенія Заставська. Оператор-постановник: Євгеній Кирей. Художник-постановник: Владислав Оуденко. У ролях: Яна Корольова, Поліна Громова, Євгенія Солодовник, Христина Ущицька, Йоанна Опозда, Андрій Мостренко, Томаш Собчак, Алла Бінеєва, Дарина Галадюк, Мілана Галадюк, Мирослав Ганішевський, Андрій Ісаєнко, Оксана Муха та інші. ■

Костянтин РОДИК

Феномен страху — чи не головний у дослідженнях із людинознавства: у медицині, в літературі, у філософії. Письменство породило цілий жанр, що експлуатує моторошний бік страху, — горор, або ж трилер. Натомість оптимістичний, сказати б, його бік активно вивчає модерна філософія, від Декарта починаючи. «Він каже: не треба бігти від предметів страху, тому що, біжучи, ви все одно страх з собою забере! А якщо підете на них з оголеною шпагою, то переконаєтесь у тому, що це лише повітря й тіні» (Мераб Мамардашвілі. Картезіанські роздуми. — К.: Стилос, 2000). Дехто з сучасних практиків, ідучи за цим теоретичним шляхом, таки оволодівають мистецтвом співіснування зі страхом, як-от американець Брендон Вебб, котрий вважає, що «опанувати страх — це, інакше кажучи, опанувати своє життя» (Приборкати страх: досвід «морського котика». — К.: Yakaboo, 2021).

Так, за своєю структурою це типова книжка коуча; в нашому випадку — тренера з приборкання страху. Але у нинішній повені подібної літератури її легко помітити й вирізнити. По-перше, за досвідом автора: спочатку він успішно подолав базовий курс «морських котиків» (з 220 кандидатів його пройшли менше двадцяти), далі служив у «гарячих» точках й одержував бойові нагороди, потім самого Вебба призначили інструктором спецпризначенців. По виході в запас заснував медіабізнес, який за десять років сягнув вартості до понад 100 мільйонів доларів. Там він об'єднав ветеранів воєн, спорту й бізнесу, усіх, хто переможно уникнув поразки, тобто опанував страх.

По-друге, у дидактичній за своєю природою книжці автор примудрився максимально уникнути цієї самої дидактики. Він майже не пише, що треба робити, натомість наводить приклади різних рішень (із власної практики та досвіду відомих успішних людей), а відповідно й різних результатів. Зіставлення зазвичай настільки промовисте, що й коментарів не потрібно.

По-третє, у Вебба не просто все гаразд зі сторітелінгом — він має доволі виразний письменницький хист: яскраві замальовки, здатність до афористичного висловлювання, талановито змайстрований сюжет — спіраль, де на кожному ширшому витку бачиш більше, згадуєш усе, що дізнався доти. Усі розвішані на стінах рушніці вистрілюють. А ще — гумор, іронія і самоіронія у такій, здавалося б, невеселій темі, як «страх». Нехай і специфічно американські смішки, проте цілком доречно, як-от коли він пише про ключовий момент прийняття рішення: «У цей момент всесвіт навколо вас змінюється й шепоче вам на вухо: «Пора». І дає копняка».

Отже, що таке страх у розумінні Брендона Вебба? «Страх є усвідомленням небезпеки... Страх — не ілюзія. Страх справжній. Переконайте себе в тому, що це не так, — і ви вже мертві», — каже спецпризначенець топрівня. І далі транслює думку, геть протилежну традиційній: «Єдина річ, якої ця книжка вас не навчить, — це «подолання страху». Я не вірю в те, що страх можна «подолати», бо не сприймаю його як ворога. Насправді мій досвід підказує, що, коли страх стає вашим ворогом, — вважайте, ви вже програли». Тож ця книжка, зазначає автор, «про поле бою у вашому розумі... Приборкати страх — означає вміти розізнати й змінити діалог у власній свідомості».

Вебб розповідає, як до нього уперше навідався справжній страх. Йому 13 років, живе на

узбережжі в Каліфорнії, захоплюється дайвінгом, підробляє на туристському катері. Але — панічно боїться акул. Якось вночі туристи забажали знятися з якоря, а той заплутався. Капітан будить підлітка: пірні й відчеши. Півняче юнацьке еґо перемогло паніку, пірнув. І зустрівся з акулою. Тепер він інтерпретує це так: «Вампір не може ввійти в ваш дім, доки ви його не запросите. Так каже легенда. Не знаю, як там з вампірами, але я точно знаю це про акулу. Я вчився відлякувати їх у викидайльню-йоркських барів і в охоронців універмагу «Macy's». Ці хлопці — експерти з читання людей та запобігання халепам, і в 98 відсотках випадків вони застосовують внутрішній монолог: «Я тебе бачу, — кажуть вони, — і тут ніяких проблем не буде. Тут нічого не світить». Так, це справді має щось спільне з навіюванням джедаїв. Саме це я зробив того дня у воді біля узбережжя Каліфорнії, зустрівшись лицем до лиця з великою блакитною акулою. «Ти не хочеш, щоб це сталося», сказав мій погляд. «Так само, як і ти», — відповіли її очі. Вона відпливла. І я зробив те саме».

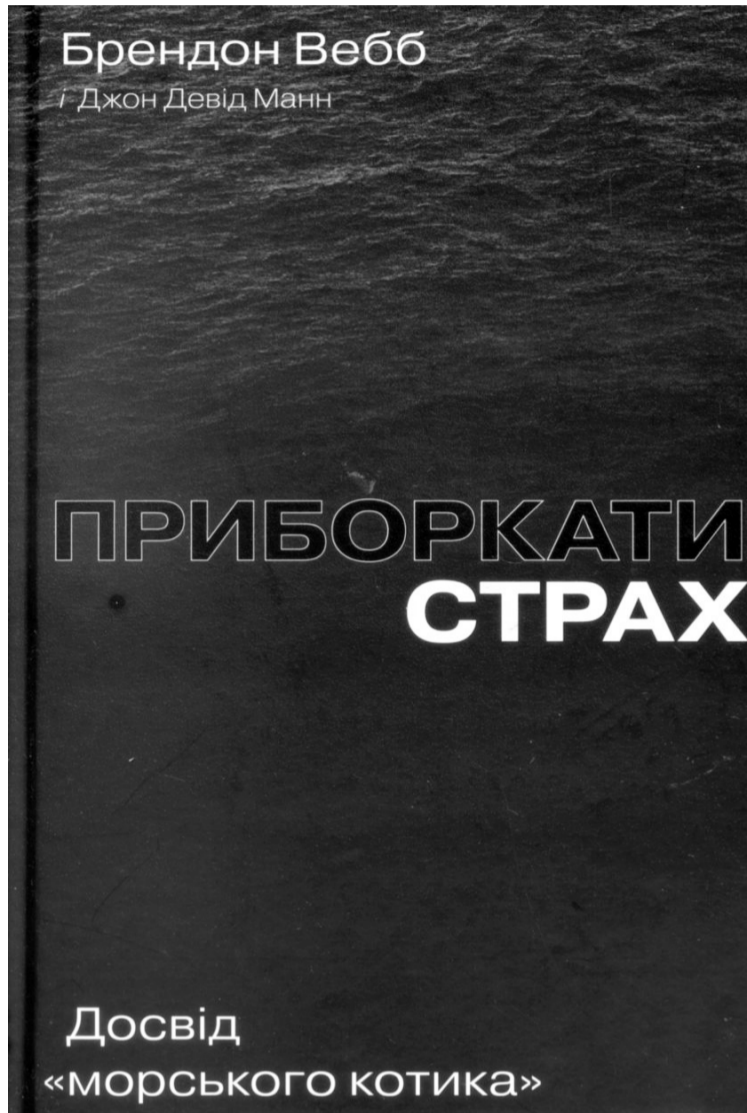
Висновок: «Я вперше збагнув, що реальна небезпека навколо — ніщо порівняно з жахом, який переповнює мій розум... Не дозволяйте таким думкам блукати вашим розумом... Акул, яких ви пускаєте у свою голову». А потім Вебб згадує так само концептуальний випадок, але більш химерний. В Афганістані розвідувальний загін з трьох «морських котиків» лишив автівку на дорозі й спустився у вибалот прочісувати хащі. Повертаючись, а навколо машини — зо два десятки озброєних афганців. Виграшних бойових варіантів не було. І раптом американці починають сипати факами: якого хера ви тирлуєтесь біля нашої машини!? Ідіть нах!!! Афганці відповіли так само витончено. Але — пішли собі. «В ущелині ми протистояли не афганцям зі зброєю. А власному внутрішньому діалогу із собою. Що було б, якби ми подумали: «О, чорт, ми в біді, що робити?» Ця історія не закінчилась би добре. Та ми всі троє пережмили свої думки на інший режим: «З нами ніякої біди не станеться». Ми не пустили акул в наші голови».

І після цього — ще дивовижніший присуд: «Ось найкорисніше визначення страху з усіх, які мені траплялися: страх — це дороговказ на шляху до винагороди». Винагорода за що? За сміливість вийти за межі зони комфорту. Так, «вихід із зони комфорту суперечить нашій природі». Чому? Бо цією зоною окреслюється наша компетентність, а відтак і здатність контролювати ситуацію. Тож Вебб пропонує не так вихід

■ ОБРІІ

Навігатор «страх»:

дороговказ на шляху до винагороди

із зони комфорту, як розширення її кордонів. Власне, будь-яке навчання є виходом за межі зони комфорту, точніше, її розширенням. Практичне навчання «створює компетентність, яка породжує впевненість». Насамперед — у професійних солдатів. Отой базовий курс «морських котиків» Вебб описує як «п'ять місяців тортур», коли уся влада належить «інструкторам-садистам». Але — «вони вважають мене слабкою ланкою в команді й мають рацію... Нас карають колективно, щоби зроби морально стійкішими або зламати, для того, аби ми навчилися працювати в команді й нести відповідальність один за одного».

Власне, так і має бути. Валерій Маркус у своїй напівсповідальній книжці «Сліди на дорозі» (2019) пригадує свої новобранські відчуття: «Старшина свідомо створював умови для відсвіту слабких і тих, хто здався. Напевно, це логічно. Те, що ми пережили за ці три місяці, цілком може призвести слабку людину до суїциду. Тому дії Старшини звужували коло потенційних жертв». Тепер старший сержант 47-го штурмового полку Маркус у цій нашій війні робить те саме, що й інструктори новобранця Вебба і що робитиме згодом сам Вебб-інструктор: «Мета тренування спецпризначенців — розширити зону комфорту, щоб ви могли зберігати спокій навіть у найекстремальніших умовах. Тортурями

вас намагаються зламати. Тренуваннями намагаються зробити так, щоб вас ніщо не могло зламати». Позитивні наслідки тих тортур-тренувань засвідчує ще один український професійний воїн: «Кожна клітина тіла мобілізована, концентрація максимальна. А на душі спокій і насолода від процесу» (Дмитро Вербич. Точка неповернення. — К.: Наш формат, 2020).

Брендон Вебб не обмежується посиленнями лише на колеґ-ветеранів. Ось він наводить слова славного олімпійського бігуна-чемпіона Джессі Овенса: «Ціле життя тренувань, заради якихось десяти секунд». Або не менш уславленого боксера Майка Тайсона: «Усі мають план, поки не отримають по пиці». Й одразу коментує: «Немає тренування, яке може підготувати вас до реалій війни... Коли доходить до справи, то безпека — це ілюзія». Але ж «адекватні репетиції створюють для вас альтернативу паніці... Звичка — це секретний соус воїна, протитрота від страху». Тож — «будьте надміру готові».

До речі, ось Веббова ремарка, варту обміркування не лише на сьогодні, а й на завтра: «Ми маємо надзвичайно високі стандарти відпрацювання непередбачуваних ситуацій для пілотів і спецпризначенців через те, що ці професії пов'язані з високим ризиком. Нам потрібні такі самі високі стандарти для отримання водійських посвідчень, але їх немає. Можливо, в цьому

причина жахливої смертності на дорогах? Якщо подумати, то було б непогано впровадити не менш ретельні тренування і для майбутніх батьків до того, як у них з'являться діти».

Утім уся ця повість викладена приваблива теорія розширення зони комфорту ніяк не рухатиметься, поки не прийняти рішення. «Якщо ви чекатимете, поки страх мине, то ніколи цього не зробите. Тому що страх не мине. Сфокусуйтеся на тому, що ви прагнете зробити, а не на тому, чого сподівається уникнути... Сила й сміливість виникають тільки у зв'язку з прийняттям рішення». І епіграфом до цієї глави автор обирає слова Олександра Македонського напередодні головного наступу: «Спалить кораблі».

У Вебба ще є багато про що актуальне. Про смерть, приміром. «Вона з вами, відколи ви народилися. Вона просто зараз нависає над вами... Щоб приборкати страх, треба відпустити ілюзію безпеки, що насправді означає відпустити ілюзію безсмертя». На заваді цьому, вважає наш автор, часто стоять негативні спогади, «внутрішній монолог, який без кінця лунає у вашій ехокамері». Він згадує, як феєрично прогорів на своєму першому бізнесі, куди вклав усі свої, родинні й позичені гроші: «Щоб вилізти з тієї атмосфери відчаю, мені треба було позбутися всіх спогадів та думок про те, що було колись, і почати жити тут і зараз... Я не міг знайти вихід зі своєї ехокамери до країни живих». Він з усім згодом справився, став власником нового, мільйонного, бізнесу. Теперішнє його резюме таке: «Змініть тему розмови у своїй голові. Залиште минуле в минулому... Я живу в теперішньому, і це означає, що я пов'язаний з вічністю. Ніякого жалю про минуле, ніяких турбот про майбутнє». І — створюйте натомість приємні спогади.

Ось прикметна пропозиція Вебба усім, хто насмілюється ухвалити рішення розширити свою зону комфорту: «Вам треба оточити себе людьми, які знають вашу справу краще, ніж ви самі. Сюди ж входять люди, які мають більше досвіду й розуміють життя краще за вас... Коли ти хочеш нагодувати своє еґо, то маєш оточити себе людьми, які дивляться на тебе знизу вгору, але для того, щоб стати продуктивнішим, треба бути серед людей, на яких знизу вгору дивитимешся ти сам».

Оте по-четверте, що вирізняє книжку Вебба з-поміж усіх «путівників до успіху» — його ерудиція як у літературній і навіть філософській класиці, так і в сучасній доказовій психології. Авжеж, «коли я заснував медіабізнес... я читав, читав і ще раз читав, до дюжини книжок на тиждень. І я досі це роблю».

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Олексій ПАВЛИШ

■ ЧЕМПІОНАТ СВІТУ-2022

Аргентинська мрія

«Альбіселесте» на чолі з Мессі втретє в історії виграла «мундіаль»

Вишенькою на торті чемпіонату світу-2022, який завершився в Катарі, стали поєдинки за медалі. Як і очікувалось, до матчу за титул дійшли володарі світової корони-2018 французи та чинні володарі Кубка Америки аргентинці на чолі з Лео Мессі. Мбаппе і К° не без проблем здолали в 1/2 фіналу збірну-сенсацію цього «мундіалю» — Марокко, а підопічні Скалоні «на класі» завдяки зусиллям 7-разового володаря «Золотого м'яча» та Хуліана Альвареса не залишили жодних шансів хорватам. Фінальне ж протистояння, як і прогнозували експерти, перетворилося на протистояння лідерів своїх збірних та одноклубників по «ПСЖ» — Мессі і Мбаппе.

Спочатку 35-річний Лео, для якого це був останній ЧС та, відповідно, остання можливість здобути заповітний трофей, реалізував 11-метровий (уже четвертий на турнірі), а потім допоміг відзначитися ще одному зірковому ветерану — Анхелю Ді Марії. Підопічні ж Дідьє Дешама взагалі не могли нічого протиставити збалансованій команді Скалоні, до 70-ї хвилини не завдавши жодного удару по воротах. Про те, що першочерговий план «Ле Бльо» на матч провалився, свідчать і ранні заміни (Дешам випустив двох нових гравців уже на 40-й хвилині поєдинку). Коли у команди мало що виходить, свої індивідуальні якості мають проявляти лідери. Так зробив і молодий, але вже досить титулований Кіліан Мбаппе: спочатку голеадор реалізував пенальті, а вже через хвилину створив шедевр, ударом із льоту «прошивши» голкіпера аргентинців Мартінеса. Після цього здавалось, що францу-

Ліонель Мессі нарешті став чемпіоном світу та зробив вагому заявку на восьмий «Золотий м'яч».
Фото AP.

зи дотиснуть деморалізованих аргентинців, проте до овертаймів рахунок не змінився.

У першому екстратаймі перевага була вже в «альбіселесте»: тричі міг відзначитись Лаутаро Мартінес, проте знову забив Мессі, зігравши на добиванні. Коли ж укротилося здалось, що перемаже матч вже відомий, французам знову допоміг 11-метровий — Мбаппе другим в історії фіналів ЧС оформив «хет-трик». Зрештою доло «золота» вирішила серія пенальті, у якій знову себе проявив майстер з відбиття ударів із познач-

ки Еміліано Мартінес, змусивши помилитись двох суперників — один удар він відбив, ще один пройшов повз ворота, аргентинці ж були точні.

Таким чином, Ліонель Мессі після різноманітних клубних та індивідуальних нагород втілює у життя свою найзаповітнішу мрію на рівні збірних, принісши своїй країні довгоочікуваний трофей (востаннє аргентинці перемагали у 1986 році ще з Марадоню).

Лео, до речі, став лише п'ятим гравцем, якому вдавалося виграти і «Золотий м'яч»,

і Лігу чемпіонів, і «мундіаль». Надрезультативна гра (7 голів та 3 передачі) і статус найкращого гравця турніру роблять Мессі фаворитом і на «Золотий м'яч-2023». Чи не головним суперником зіркового аргентинця на 100% буде кращий бомбардир змагань у Катарі Мбаппе, котрий уже в 23 роки забив 12 голів на ЧС — до рекорду Клозе — лише 4 точні удари. Ще дві індивідуальні нагороди також очікувано вибороли аргентинці: Еміліано Мартінес після ключових сейвів отримав «Золоту рукавич-

ку», а 21-річний хавбек Енцо Фернандес, за яким уже, подейкують, полєе мадридський «Реал», став кращим молодим футболістом.

«Якби ми програли 0:3, то не могли б скаржитися. Впродовж 60 хвилин нам не вдавалося робити правильні речі на полі, але потім з'явилася сміливість, енергія та якість, які наблизили Аргентину до межі. Я зробив такі швидкі заміни, тому що не був задоволений та розумів, що ми можемо краще. Це не означає, що гравці, які покинули поле, були більше винні, ніж інші», — визнав гіркоту поразки Дешам.

«Ми чемпіони світу. Мені це стільки разів снилося, я так цього хотів, що досі не можу в це повірити. Дуже дякую моїй родині, усім, хто мене підтримує, усім, хто вірив у нас. Ми ще раз продемонстрували, що аргентинці, коли ми боремося разом та об'єднані, здатні досягти того, що задумали. Цю перемогу заслужила команда, яка вище індивідуальностей. Ми це зробили», — нарешті по-справжньому щасливим у збірній є Мессі.

При цьому, попри плани завершити міжнародну кар'єру після ЧС, аргентинець натякнув після триумфу, що змінив своє рішення. Тепер він хоче насолодитись грою за Аргентину у статусі чинного чемпіона світу.

«Звісно, на цьому я хотів завершити свою кар'єру, адже не можу хотіти нічого більшого. Майже завершити кар'єру таким чином — це вражає. Я люблю футбол, люблю те, що я роблю. Мені подобається бути у збірній, у команді, я хочу зіграти ще кілька ігор, будучи чемпіоном світу», — сказав капітан збірної, який, очевидно, хоче забити свій 100-й гол за національну команду (зараз у Лео 98 точних ударів). ■

Григорій ХАТА

■ ХОКЕЙ

Сходінки для прогресу

Національна хокейна збірна України набирається ігрового досвіду перед весняним чемпіонатом світу

Розуміння, що національна хокейна збірна перебуває зовсім не там, де вона мала бути, змушує керівництво ФХУ організувати для неї більше ігрової практики.

Зіграні Меморіал Тамаша Шаркозі в Угорщині та Кубок Трьох націй у Франції, майбутнє Турне студентської збірної Канадою, перша за десять років участь вітчизняних хокеїстів в Універсіаді — усе це, без сумніву, має надати «синьо-жовтим» більшого прискорення, аби їм максимально ефективно виступити на весняному чемпіонаті світу в дивізіоні ІВ.

Третій за силою дивізіон планети — далеко не те місце, де б українським уболівальникам хотілося бачити національну хокейну збірну. Утім шлях, який дозволить піднятися їй до еліти, не з легких.

«Вочевидь, нам ще треба попрацювати. Для початку вивчити специфіку гри японської та інших азійських збірних. Бо на чемпіонаті світу-2023 в дивізіоні ІВ нам треба зіграти не лише проти японців, а й проти китайців. А збірна Китаю — то фактично клуб КХЛ «Куньлунь», перевдягнений у форму збірної. З усіма представниками інших національностей з китайським паспортом. Їх натуралізували під домашню Олімпіаду-2022, а тепер з цими хлопцями треба грати нам», — ділиться перспективами головного тренера збірної України Вадим Шахрайчук.

Наставник національної команди визнає, що двигуном прогресу для першої збірної мають стати молоді виконавці — гравці «молодіжки». І жалкує, що молодіжна збірна віком до 20 років за підсумками нещодавнього «мундіалю» не змогла підвищитися в класі.

«Шкода, що так сталося. Всі ми очі-

кували, що сходження нашого хокею назад в елітний дивізіон почнеться з «молодіжки». У 90-ті, до речі, саме так і було. Спершу в еліту піднялася збірна U20», — зауважує Шахрайчук.

А на молодіжному ЧС-2022 в Польщі українська збірна посіла друге місце. До заключного туру «мундіалю» «синьо-жовті» підійшли в ролі лідера, й задля виграшу групи їм достатньо було не програли в основний час збірній Японії. Однак представники Країни Східного Сонця значно перевершили українських хокеїстів — 7:4.

«Наша «молодіжка» програла Японії швидкістю. Проти японців треба грати значно дисциплінованіше і бути готовим ідеально з точки зору фізичних кондицій. Наразі ж нам «щастить» грати проти Японії заключні матчі чемпіонатів. Азійці в силу своєї генетики — трохи витриваліші, і цей фактор позначається на грі. До того ж не треба забувати, що попередній матч у Битомі наша «молодіжка» теж грала проти представників Азії. І хоч корейців перемагали ніби легко (7:1), сил було витрачено чимало», — розкрив деталі невдачі юних українських хокеїстів Вадим Шахрайчук.

До слова, без позитивних емоцій завершила поточний рік і перша українська збірна. Із французького Марселя, де

За підсумками ЧС у дивізіоні ІВ українській «молодіжці» не вдалося підвищитися в класі.
Фото з сайту ФХУ.

«синьо-жовті» проводили Турнір трьох націй, підопічні Шахрайчука повернулися з трьома поразками. Двох невдач українські хокеїсти зазнали в рамках цього турніру, програвши французам (0:3) та полякам (3:4). Іще одне фіаско — 1:2 — підсумок товариського протистояння з господарями льоду. За словами Шахрайчука, це була найкраща

гра української команди під час французького вояжу. За її підсумками наставник української збірної сподівався на хороший виступ своєї команди на марсельському турнірі. Проте хлопці тренера не потішили. «До самовіддачі гравців претензій не маю, але потрібна ще й якість гри», — підсумував Шахрайчук. ■

Сергій Ребров
головний тренер ФК «Аль-Айн» (ОАЕ)

«Якщо буде пропозиція від збірної України, то я із задоволенням її прийму».

Григорій ХАТА

ОРГПИТАННЯ

Перспективний погляд

В УАФ вирішили не продовжувати контракт з Олександром Петраковим

Звітуючи про підсумки заключеного в 2022 році засідання виконкому УАФ, пресслужба асоціації повідомила про низку прийнятих у стінах Будинку футболу кадрових рішень.

Стосувалися вони більшою мірою перепризначень на тренерські позиції очільників молодіжної U21 та юнацької U19 збірних – Руслана Ротаня та Сергія Нагорняка.

Водночас жодної інформації про майбутнє головного тренера першої футбольної збірної України не прозвучало, хоча добре відомо, що контракт Олександра Петракова з УАФ завершується наприкінці поточного року, а рішення, яке проливалось світло на персону нового керманіча «синьо-жовтих», футбольна спільнота України чекала найбільше.

Можна припустити, що затримка з анонсом нового головного тренера пов'язана з відсутністю в керівників УАФ готового рішення. Зовсім не секрет, що головним кандидатом на пост наставника «синьо-жовтих» уже тривалий час називають Сергія Реброва. А він, як відомо, наразі пов'язаний контрактними зобов'язаннями з клубом «Аль Айн» із ОАЕ, які діють до літа 2023 року.

Не так давно Сергій Ребров відвідував Україну. І, як свідчать обізнані джерела, під час того візиту 48-річний спеціаліст детально обговорював умови свого контракту з УАФ.

Подейкують, що приходом Реброва на тренерський місток вітчизняної збірної зацікавлені

Сергія Реброва з нетерпінням чекають в Україні, на посаді головного тренера національної футбольної збірної.
Фото з сайту www.ua-football.com.

також і в офісі президента України. Там сподіваються, що під орудою Реброва «синьо-жовті» гратимуть на ЧС-2030, співгосподарем якого разом з Іспанією та Португалією може стати й Україна.

Та поки український настав-

ник опікується справами свого клубу з ОАЕ, дехто з уболівальників не приховує бажання, аби контракт Реброва там завершився достроково. Нинішні здобутки вітчизняного фахівця в «Аль Аїні» не найкращі – після 12 турів його команда посідає сьоме

місце в турнірній таблиці національної першості, й імовірність того, що він не допрацює контракт до кінця, досить велика.

Відтак, раніше заплановано-го залишивши ОАЕ, Ребров матиме можливість цілковито зосередитися на справах збірної,

новий відбірковий цикл якої розпочинається наприкінці березня 2023 року. Якщо ж Ребров затримається в ОАЕ до літа, тоді справами збірної, не виключено, або запропонують зайнятися Петракову, або існує варіант, що перші поєдинки в єровідборі українська збірна проводитиме під орудою тренерського штабу Реброва. При цьому яким він буде, той штаб, поки важко сказати.

У будь-якому разі такий підхід виглядає доволі неоднозначним. Навряд чи пристойно розпочинати складний відбір (проти Англії, Італії, Північної Македонії та Мальти) без повноцінного керманіча. Імовірною виглядає ідея з Ребровим тренером, який до завершення свого контракту в «Аль Аїні» кілька місяців просто суміщатиме посаду в клубі та збірній.

Додамо, що перший офіційний поєдинок у 2023 році збірна України має провести 26 березня, відкривши відбір на ЧС-2024 гостьовим матчем проти Англії.

Щодо Олександра Петракова, то нещодавно він здійснив турне до США, де взяв участь у прем'єрі фільму «Пам'ятай синьо-жовтих», а також зустрічався з українськими дітьми, котрі навчаються в місцевих школах. ■

БІАТЛОН

В очікуванні більшого

Лідери українського біатлону використали паузу в етапах КС для виступів на національній першості

Олексій ПАВЛИШ

Перша половина сезону Кубка світу 2022/2023 пройшла для наших біатлоністів не надто вдало: найкращим результатом стало 10-те місце в гонці переслідування в Ансі Артема Прими. У загальному ж заліку без травмованого чемпіона світу-2019 Дмитра Підручного його партнери по збірній розташувались за межами топ-30: Антон Дудченко поки 31-й, а Прима — на дві сходинки нижче.

А у жіночій команді А лише Анастасії Меркушиній та Олені Білосюк поки вдалося набрати залікові бали: у Меркушинової-старшої — 17 очок та проміжне 54-те місце у загальному заліку, а в капітана жіночої збірної — 12 балів і 56-та позиція. Такі відверто погані результати і тренери, і самі біатлоністи пояснюють «змазаною» підготовкою через війну в Україні та позитивні COVID-тести. Проте головним стартом сезону, до якого і йде цілеспрямована підготовка, все ж залишається чемпіонат світу, який пройде у лютому в німецькому Обергофі.

Свою поки не найкращу форму підтверджують і самі біатлоністи. «Як я готувалася, так я і біжу взимку. Чудес не буває, принаймні у моєму віці. Коли набагато пізніше починаєш підготовку і вона проходила далеко не так, як повинна бути, то боротися з лідерами надзвичайно важко.

Ми готуємося до наступних стартів. Зима довга. Ми намагаємося покращити

Руслан Ткаленко після успішного виступу на чемпіонаті України повертається до заявки на етапи Кубка світу.
Фото: biathlon.com.ua.

результати й розуміємо всю серйозність ситуації: квоти, очки та наскільки це все складно. Виходячи на гонку, я викладаюся на максимум. Але все одно цього поки замало, все одно результат далеко не той, який нам необхідний», — визнає Білосюк.

«На перших етапах Кубка світу було важко, скажу чесно. Поки, на жаль, немає ні тієї форми, ні якихось позитивних моментів. Можу себе тільки трохи похвалити за стрільбу. Але результати все одно не ті. Звісно, неприємно аж так програвати лідерам ходом, але в нас іще є час до чемпіонату світу. Важливо зараз

зібратися, не падати духом, не впадати в відчай через те, що сталося.

Потрібно намагатися виправити ситуацію і піднятися з того місця, де ми є. У мене було багато у кар'єрі сезонів, коли старт був просто жахливий, а потім були непогані результати на основних стартах. У нас є цілі, є можливості. Залишилось тільки допрацювати», — додала Анастасія Меркушина.

Для покращення форми майже всі представники основних команд поїхали до Яворова на чемпіонат України. На національній першості з лідерів збірних, окрім згаданого Підручного, не старту-

вали також Юлія Джима та Артем Прима. Джима, котра пропустила низку гонок через позитивний COVID-тест, уже цього тижня виступить у традиційній комерційній Рідзвяній гонці в дуеті з Антоном Дудченком, а Прима використовує паузу в сезоні, аби залікувати старі травми.

У спринтерській жіночій гонці на ЧУ тріумфувала Анастасія Меркушина, лише п'ятьма секундами їй поступилась Олена Білосюк, якій поборотись за «золото» завадив промах на стрільбі, «бронзу» ж завоювала Дар'я Блашко.

А от у гонці переслідування «золото» здобула Анна Кривонос, іще одне «срібло» записала до свого активу Білосюк, а третьою фінішувала Меркушина-молдша — Олександра. Водночас її старша сестра Анастасія, як і Блашко та сестри Семеренко, участі у пар'юті не брали.

Натомість Віта й Валентина, а також Анна Кривонос і Поліна Пуцко перемогли в естафеті, представляючи Сумську область.

У чоловічих же змаганнях у спринті найкращим був Антон Дудченко, другим фінішував ще один наш біатлоніст команди А — Богдан Цимбал, а третім став Артем Тищенко, котрий після ЧУ готуватиметься до стартів Кубка ІВУ.

Водночас у гонці переслідування «золото» та місце у складі на наступний етап КС здобув Руслан Ткаленко. «Срібло» здобув Денис Насико, «бронзу» — Віталій Мандзин, які вже мають досвід виступів на рівні Кубка світу.

Загалом за підсумками національної першості до заявки на наступний етап КС, котрий пройде 5-8 січня у Поклюці, увійшли 6 біатлоністів: Антон Дудченко, Артем Прима, Богдан Цимбал, Тарас Лесюк, Руслан Ткаленко, Віталій Мандзин. Натомість до жіночої команди увійшли: Анастасія Меркушина, Олена Білосюк, Юлія Джима, Дар'я Блашко і Анна Кривонос. ■

■ СКАНДАЛ

Король Чарльз III вигнав із палацу свого молодшого брата

Принцу Ендрю тепер заборонено відвідувати Букінгемський палац

Принц Ендрю та королева Єлизавета II.
Фото з сайту google.com.

Марія ТКАЧЕНКО

Король Великої Британії Чарльз III вигнав свого брата принца Ендрю, з королівської родини. Як повідомляє The Sun, причиною цього — звинувачення у зґвалтуванні з боку правозахисниці Вірджинії Джуффре та невиконання принцом королівських обов'язків.

За даними видання, після позбавлення низки титулів король Чарльз III прийняв рішення повністю заборонити молодшому братові відвідувати Букінгемський палац. Тепер 62-річному герцогу не можна володіти офісом у палаці.

Нагадаємо, що секс-скандал навколо принца Ендрю пов'язаний з його співпрацею з покійним фінансистом і засудженим секс-злочинцем Джеффри Епштейном.

Американка Вірджинія Джуффре звинувачує принца в сексуаль-

ному насильстві та подала проти нього позов до суду США.

Джуффре стверджує, що принц зґвалтував її у Лондоні, коли їй було 17 років. Також він нібито вступав із нею в сексуальний зв'язок у Нью-Йорку. При цьому, за словами жінки, Ендрю знав, що вона була жертвою торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації.

Серед тих, хто схилив її до сексу, Джуффре називає фінансиста Джеффри Епштейна та його подругу і помічницю Гілейн Максвелл. За словами Вірджинії, йдеться про два епізоди — у Нью-Йорку та на особистому острові Епштейна, що входить до Віргінських островів. Вона стверджує, що фінансист прямо чи опосередковано погрожував їй, і вона змушена була виконувати його накази, оскільки боялася покарання чи смерті.

У серпні 2018 року Епштейн на-

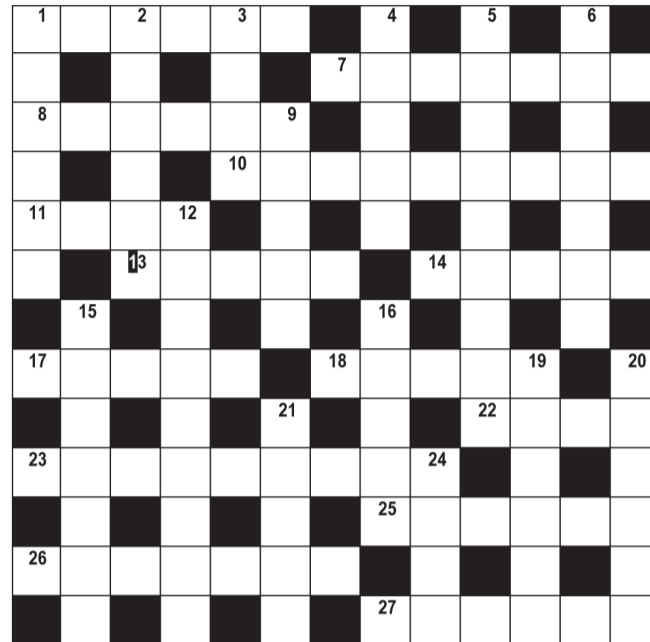
клав на себе руки у в'язниці.

У листопаді 2019 року принц Ендрю добровільно відмовився від виконання королівських обов'язків та обірвав зв'язки з багатьма благодійними організаціями.

Нагадаємо, ще раніше сина королеви Єлизавети II принца Ендрю позбавили військових титулів і королівських обов'язків із патронажу. «Зі схвалення та згоди королеви військові звання та королівський патронаж герцога Йоркського повернуті королеві», — йшлося в повідомленні «Європейської правди».

«Герцог Йоркський надалі не виконуватиме жодних державних обов'язків і захищатиме себе в цій справі як приватна особа», — заявили тоді в Букінгемському палаці.

За повідомленням BBC, принц також втратив право називатися «Його королівська високість». ■

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №41

По горизонталі: 1. Залізна основа, на яку монтують новорічну ялинку. 7. Адміністративний і духовний центр католицизму. 8. Чинovníк, який відстежує «кратолу» в творах і «благословляє» їх до друку, а також один із найпопулярніших в Україні сайтів, що пише про війну. 10. Король Польський і Великий князь Литовський з династії Ягеллонів, переможець Тевтонського ордену. 11. Двоцогловий вітрильник XVIII—XIX ст. 13. Авторитарна чи тоталітарна форма правління, що встановлюється внаслідок незаконного захоплення влади. 14. «І шведь, і ...», і на дуді грець» (українська народна приказка). 17. Головна релігійна книга мусульман. 18. Хвоя. 22. «Діва породила, в ... положила Господнього Сина» (колядка). 23. Традиційний персонаж італійської «комедії масок» — кохана Арлекіна. 25. Народна назва ДТП. 26. Релігійна належність графа де Ля Моля з роману Дюма «Королева Марго». 27. Давній український музичний інструмент, різновид лютні.

По вертикалі: 1. Кухонний предмет, один з обов'язкових атрибутів обряду «кусання калити» на Андрія. 2. Шикання людей за зростом в одну шеренгу. 3. Старший із мушкетерів. 4. Феодальний верховний правитель у низці мусульманських країн, який поєднував духовну і світську владу. 5. Відоме курортне містечко на Франківщині, центр кушнірства. 6. «Сійся родися, жито-пшениця, горох-сочевиця і всяка ...» (примовляння посівальників на Новий рік). 9. Один із приводів для майбутнього розпивання шампанського. 12. Лікувальний батончик, до складу якого входять кров і залізо. 15. Російський письменник, автор роману «Дрібний біс». 16. Природний матеріал, із якого, за легендою, Бог створив людину. 19. Хижий птах. 20. Комедія Івана Карпенка-Карого. 21. «Слово, моя ти єдина... ми не повинні загинути обоє» (Леся Українка). 23. Легкова машина. ■

Кросворд №40 від 21 грудня

■ ПРИКОЛИ

Бачила свого колишнього в «Сільпо», купувала курячі яйця. Ех, такого мажора профукала.

— Алло, це гаряча лінія?
— Так.
— Мені холодно.

Так хочеться простого, душевного і мирного авіаудару по москві.

— Як називається ситуація, коли росіянин загинув в Україні, а його родичам нічого не кажуть, щоб не платити компенсацію?
— «Гробовая тішина».

Єдиним предметом обговорення на переговорах із росією може

бути лише меню на похороні путіна.

Раз на рік і палиця стріляє. Міністерство оборони РФ роздасть мобілізованим палиці.

Щоб збити тиск, треба збити ракету. А коли збиваєш дрон, зіб'ється й температура.

Кохайся: ого, в тебе є айфон. Зараз: ого, в тебе світло не виключають.

Дистанційне навчання-2022:
1-й урок — повітряна тривога.
2-й урок — немає інтернету.
3-й урок — у вчителя світло відключили.

■ ПОГОДА

30—31 грудня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер південно-західний, 3-5 м/с. Температура вночі 0...+1, удень +2...+5. Післязавтра вночі +1...+2, удень +2...+5.

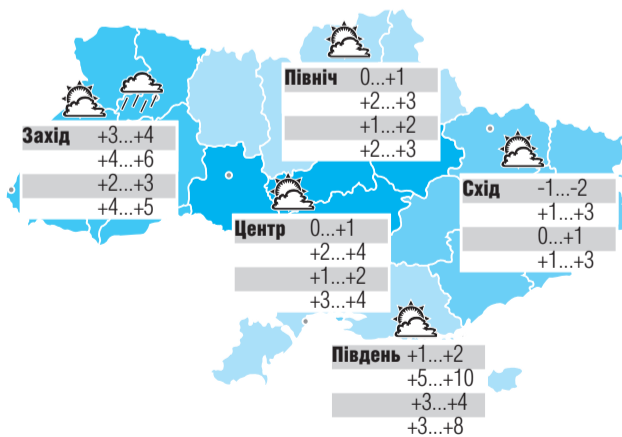
Курорти Карпат: хмарно, невеликий дощ.

Славське: вночі +1...+2, удень +1...+2.

Яремче: вночі +2...+3, удень +2...+3.

Міжгір'я: вночі +2...+3, удень +2...+3.

Рахів: уночі 0...+1, удень +1...+2.

Україна молода

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009041 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 282 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 86734